21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1995, ՇԱԲԱԹ # 203 (957)

Ազգ
Azg
armenian daily

Ելցին. Կոզիրևը կմնա իր պաշտոնում, միայն թե նրան լավ տեղակալ է պետք

ՄՈՍԿՎԱ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, [illegible]: Անդրեյ Կոզիրևը կմնա արտգործնախարարի պաշտոնում, այդ մասին այսօր հայտարարեց նախագահ Բորիս Ելցինը «Վնուկովո 2» օդանավակայանից Փարիզ մեկնելուց առաջ. «Կոզիրևի դժբախտությունն այն է, որ նա անընդհատ բոլորների մեջ է, չի հասցնում գլուխ հանել ապարատային գործերից: Նրա համար պետք է տեղակալ ընտրել, որն իր ձեռքին կպահեր ապարատը: Չէ որ այն փոքր չէ՝ 30 հազար մարդ», ասաց Ելցինը: Նախագահն ավելացրեց, որ նա Կոզիրևին կօգնի այդ գործում: Ի դեպ, նա Կոզիրևի հետ Փարիզ է թռչում միևնույն ինքնաթիռով:

Բաքուն դասի է տալիս Երևանին

«Ենի Յուզըլ» թուրքական թերթը, վկայակոչելով Բաքվից ստացված տեղեկությունները, գրում է, որ Ադրբեջանը միջազգային դատարանին հայց է ներկայացրել Հայաստանի դեմ, «որը գրավել է իր տարածքները»: Բաքվում հիմնվել է հանձնաժողով, որում ընդգրկվել է արտգործնախարար Հասան Հասանովը: Նույն նպատակով Բաքվում ժողով է գումարել Միջազգային իրավաբանական կենտրոնը՝ վերջինիս նախագահ Սոփիամեդ Ալի Մահմուդի գլխավորությամբ: Ալի Մահմուդը հայտարարել է, թե հանձնաժողովը մի քանի ամսվա ընթացքում պետք է պատրաստի անհրաժեշտ փաստաթղթերը:

ԼՈՒՍԻՆ [illegible]

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

Բանակցություններում լուրջ առաջընթաց չի արձանագրվել

Միջնորդները խոսում են ԼՂՀ ժամանակավոր կարգավիճակի շուրջ

[illegible]

Մեր թղթակից, Ստեփանակերտ

Հոկտեմբերի 20-ին Ֆինլանդիայից Ստեփանակերտ վերադարձավ ԼՂՀ պաշտոնական պատվիրակությունը ԱԳ նախարար Արկադի Ղուկասյանի գլխավորությամբ: Արդեն հաղորդվել է, որ հոկտեմբերի 9-15-ը Ալանդյան կղզիներում տեղի է ունեցել ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորմանը նվիրված ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խմբի հերթական նիստը հակամարտ կողմերի ներկայացուցիչների մասնակցությամբ: Ինչպես լրագրողներին տեղեկացրեց Ա. Ղուկասյանը, հանդիպմանը ներկայացվել են միջնորդների կողմից մշակված խաղաղության մեծ համաձայնագրի ռազմատեխնիկական և քաղաքական հատվածների սկզբունքային հարցերում կողմերի դիրքորոշումներին և բանակցային գործընթացի հետագա [illegible]: [illegible]

[illegible] սկզբին նախատեսված է նախարարների խորհրդի նիստը, և միջնորդներն իր ձգտում են հասնել [illegible] արդյունքների այդ նիստին [illegible] համար, ասաց պրն. Ղուկասյանը: Նրա խոսքերով, այս անգամ ևս [illegible] համաձայնագրի հանգուցային կետերում հակամարտ կողմերի դիրքորոշումները նախկինի պես մնացել են [illegible], թեպետ [illegible] տեխնիկական մի շարք հարցերի [illegible]: Ղուկասյանի կարծիքով հակամարտ կողմերը մոտենում են այն [illegible], երբ [illegible] պայմանագրի [illegible] համաձայնեցումը դառնում է ավելի ու ավելի դժվար: Մինսկի խորհրդաժողովի համանախագահներից մեկի համոզմամբ արդեն համաձայնեցվել է պայմանագրի տեքստի գրեթե 80 տոկոսը: «Մնացած 20 տոկոսը համաձայնագրի ամենից դժվար հատվածն է ու նա համոզված չէ, որ մինչ [illegible]

[illegible] համաձայնեցնել նաև այդ հատվածը», ընդգծեց Ղուկասյանը: Մեր այն հարցին, թե համաձայնագրի ո՞ր կետերն են մնում [illegible] 20 տոկոսի մեջ, ԼՂՀ արտգործնախարարն ասաց. «Դա [illegible], փախստականների, հաղորդակցությունների [illegible], ԼՂՀ կարգավիճակի [illegible] և Ղարաբաղի անվտանգության հարցերն են: Կողմերը ոչ մի կետով չեն կարողանում համաձայնության հասնել հենց այդ հարցերի քննարկման ընթացքում»: Ըստ Ղուկասյանի վկայության, [illegible] առաջացան ԼՂՀ ժամանակավոր կարգավիճակի քննարկման ընթացքում: «Մենք արդեն պատրաստակամ ենք, որ ԼՂՀ վերջնական կարգավիճակը կորոշի Մինսկի խորհրդաժողովը, բայց [illegible] ժամանակավոր կարգավիճակի [illegible] հիմնական [illegible]:

Տես # էջ 2

ՀՀ վարչապետը՝ Ղարաբաղում

Հոկտեմբերի 20-ին Ստեփանակերտ ժամանեց Հայաստանի Հանրապետության պաշտոնական պատվիրակությունը, վարչապետ Հրանտ Բագրատյանի գլխավորությամբ: Նույն օրը պաշտոնական հյուրին ընդունեցին ԼՂՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը, վարչապետ Լեոնարդ Պետրոսյանը, պաշտոնական այլ անձինք: Հանդիպումների ընթացքում քննարկվել են երկու հանրապետությունների տնտեսական կապերի ամրապնդման և ընդլայնմանն առնչվող հարցեր:

Վ. Ա.

Սահման. Անդորրը պահպանվել է

ՀՀ պաշտպանության նախարարության մամուլի և լրատվության վարչությունից ստացված տեղեկություններով, հայ-ադրբեջանական սահմանում հոկտեմբերի 20-ի գիշերը և առավոտյան միջադեպեր չեն գրանցվել: ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

30-ականներին գլխատվեց Հայ առաքելական եկեղեցին

Մեր այսօրվա (էջ 4) և առաջիկա 3 [illegible] համարներում [illegible] ԱԱՆ [illegible] ներկայացնում ենք [illegible] Արմենակ Մանուկյանի [illegible] 30-ական թթ. [illegible] հայ հոգևորականներից մի [illegible] մասին: [illegible] «դատական» [illegible] արձանագրություններ են դրանք, [illegible] 169 հոգի են նրանք այդ հոգևորականները, [illegible] Կարդալով այս շարքը, ընթերցողը ևս մեկ անգամ կհամոզվի ոչ միայն [illegible] և [illegible] մասին, այլև Հայ

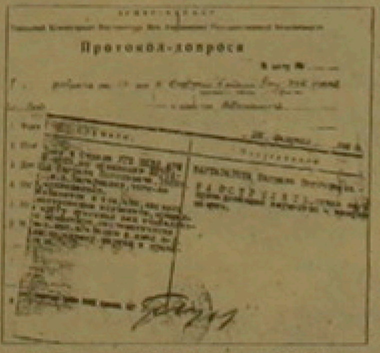

առաքելական եկեղեցու անցած [illegible] ճանապարհի [illegible] մասին: Սրանից հետո բոլոր նրանք, ովքեր [illegible] մեր եկեղեցուն Հայաստանում անհրաժեշտ [illegible], պետք է հիշեն, որ այն գլխատվել է 30-ական թթ. և [illegible]:

Տիգրան Հակոբյանը՝ Արմենպրեսի նոր տնօրեն

Արմենպրես պետական լրատվական գործակալության նոր տնօրեն է նշանակվել Տիգրան Հակոբյանը: Որոշումն այդ մասին երեկ ընդունել է Հայաստանի Հանրապետության տեղեկատվության նախարարության ղեկավարությունը:

Տիգրան Ռաֆիկի Հակոբյանը ծնվել է 1960 թվականին Երևանում, ծառայողի ընտանիքում: Սովորել է Երևանի պետական համալսարանում, այնուհետև փոխադրվել Մոսկվայի Մ. Գորկու անվան գրական ինստիտուտ, որի գեղարվեստական թարգմանության բաժինն ավարտել է 1988 թվականին: 1988-1990 թթ. աշխատել է «Կոմունիստ» հանրապետական թերթում որպես արդյունաբերության բաժնի թղթակից, այնուհետև՝ տրոտսկիստական(?) բաժնի վարիչի պաշտոնակատար: 1990 թվականին, երբ ստեղծվեց «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» խորհրդարանական պաշտոնաթերթը, Տ. Հակոբյանը դառնում է նրա քաղաքական բաժնի խմբագիր, 1991-92 թթ. այդ թերթի գծով «Հայաստանի Հանրապետություն» պաշտոնաթերթի գլխավոր խմբագրի տեղակալ («ՌԱ»-ն այդ ժամանակ «ՀՀ»-ի ռուսալեզու կրկնօրինակն էր): 1992-93 թթ. Տ. Հակոբյանը «ՌԱ» արդեն ինքնուրույն դարձած թերթի գլխավոր խմբագիրն էր: 1993 թ. մարտից մինչև 1995 թ. հուլիսը աշխատել է ՀՀ հեռուստատեսության և ռադիոհաղորդումների պետական վարչության պետ, կառավարության անդամ: Մամուլի տեղեկությամբ, այդ պաշտոնից նրան ազատելու պատճառը եղավ այն, որ նախագահի Լևոն Տեր-Պետրոսյանի նախընտրական հեռուստաելույթի կրկնությունը տրվեց ընտրություններից օրվա ժամը 0 ժամ 25 րոպեին, մինչդեռ օրենսդրությունն արգելում է նախընտրական քարոզչությունն ընտրությունների օրը: Հեռուստառադիոյի աշխատակիցների վկայությամբ, Տ. Հակոբյանը մեծ դեր խաղաց համակարգի տեխնիկական վերազինման, ստեղծագործական կառուցման գործում: Արմենպրեսի նոր տնօրենն ամուսնացած է, ունի երկու դուստր, ապրում է ծնողների հետ:

Տասնամյակներ շարունակ Արմենպրեսը հանրապետության կառավարությանն առընթեր պետական լրատվական գործակալություն էր: Կառավարական կառուցվածքների՝ օգոստոսին տեղի ունեցած վերաձևավորման արդյունքում գործակալությունը ստացավ պետական կառավարման հանրապետական մարմնի կարգավիճակ, ենթարկվելով ՀՀ տեղեկատվության նախարարությանը: Այս առումով զարմանք է առաջացնում, որ Արմենպրեսի նոր տնօրենը նշանակված չէ ՀՀ վարչապետի կամ կառավարության որոշմամբ: Հուսանք, որ այս սխալը կշտկվի:

ՏԻԳՐԱՆ ԼԻԼՈՅԱՆ

Հայաստանում էլ են ավտոբուս գրավում

[illegible] հետո ուղևորները լավ էլ [illegible] են արել

ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. ՓԱՍՏ: Հոկտեմբերի լույս 20-ի գիշերը ժամը 4.30-ի սահմաններում Նոյեմբերյանի շրջանի տարածքում, Այրում ՀԷԿ-ի մոտակայքում ավազակային հարձակման է ենթարկվել Գյումրիից Բագրատաշեն մեկնող «ԼԱԶ» ավտոբուսը: Մինչ այդ Թումանյանի շրջանի Չոչկանի մոտ 3 անծանոթ [illegible] էին և [illegible]: Որոշ ժամանակ գտնվելով ավտոբուսում նրանք [illegible] ուղևորների վրա [illegible] են 2 ատրճանակ ու կարճափող հրացան: Կողոպտիչներից մեկն իր հետ ունեցել է [illegible]: Նրանք [illegible]: Երբ վարորդը փորձել է դիմադրություն ցույց տալ, կողոպտիչներից մեկը ատրճանակով [illegible] է 12 ամյա տղայի վրա, սպառնալով նրան սպանել: Ուղևորները [illegible] 3 անգամ [illegible]: Նրանք [illegible]: [illegible] Նոյեմբերյանի ՆԳ բաժինը [illegible] է [illegible]: [illegible] Բագրատաշենի [illegible] են 2000 [illegible]: Ուղևորները [illegible] 15 [illegible] Բագրատաշենի [illegible] մոտ մնացած [illegible]:

ՍԱՀՄԱՆ

Իսմեթ Սեզգինը Թուրքիայի խորհրդարանի նախագահ

Հոկտեմբերի 18-ին Թուրքիայի խորհրդարանի նոր նախագահ է ընտրվել իշխող Ճշմարիտ ուղի կուսակցության ներկայացուցիչ, 67 ամյա Իսմեթ Սեզգինը: Երկրի Սահմանադրության համաձայն, խորհրդարանի նախագահը պետության երկրորդ դեմքն է: Խորհրդարանի նախկին նախագահ Ջինդորուքը վերջերս հրաժարական է տվել՝ պահանջելով անցկացնել ընտրություններ և կասեցնել սահմանադրական փոփոխությունը, որի համաձայն՝ խորհրդարանական ընտրությունները պետք է անցկացվեն ոչ թե 5, այլ՝ 4 տարին մեկ:

ԽՏ

Էդուարդ Շևարդնաձեն Նյու Յորք չի մեկնի

Երեկ Գորիում գտնվող Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շևարդնաձեն, որը մասնակցում է Ստալինին նվիրված գիտաժողովին, հայտարարեց, որ ելնելով երկրի քաղաքական բարդ իրավիճակից, նպատակահարմար չի գտնում մասնակցելու հոկտեմբերի 21-ին Նյու Յորքում բացվող ՄԱԿ-ի հիմնադրման 50-ամյակին նվիրված հոբելյանական նստաշրջանին: Շևարդնաձեն նշեց նաև, թե չնայած արդեն բացահայտված են օգոստոսի 29-ի ահաբեկչական գործողության մասնակիցները, բայց դեռևս ազատության մեջ են գտնվում նրա կազմակերպիչները՝ նկատի ունենալով ներկայումս Մոսկվայում գտնվող Վրաստանի նախկին անվտանգության նախարարության ղեկավար Գիորգաձեին:

ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղարը հրաժարական տվեց

Երեկ ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Վիլի Կլասը ոչ պաշտոնական զրույցի համար իր աշխատասենյակ հրավիրեց դաշինքի կազմի մեջ մտնող 16 երկրների ներկայացուցիչների դեսպաններին, որի ընթացքում հայտարարեց իր հրաժարականի մասին: Հրաժարականի հիմնական պատճառը Բելգիայի իրավապահ մարմինների կողմից նրան կաշառակերության մեջ մեղադրելն է: Հինգշաբթի ու երեկոյան Բելգիայի խորհրդարանի պատգամավորները քվեարկեցին նրան պատգամավորական անձեռնմխելիությունից զրկելու օգտին և համաձայնեցին նրա դեմ հարուցված քրեական գործը հանձնել երկրի սահմանադրական դատարանին: Ենթադրվում է, որ Սահմանադրական դատարանն առաջիկայում դեռ պետք է ապացուցի նրա մեղավորությունը, Վիլի Կլասի կարգի քաղաքական գործիչը ստիպված է հրաժարական տալ:

digitised by A.R.A.R.@

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Լուրջ առաջընթաց չի արձանագրվել

Սկիզբը էջ 1

Ադրբեջանը չի ցանկանում քննարկել այդ հարցը, գտնելով, որ առաջին հերթին անհրաժեշտ է կարգավորել փախստականների վերադարձի եւ զորքերի դուրսբերման հիմնախնդիրները: Սակայն պաշտոնական Բաքուն չի կարողանում հստակ պատասխան տալ ղարաբաղյան դիվանագետների այն հարցին, թե մինչեւ ինչ սահմաններ պիտի ետ քաշվեն ԼՂՀ զորքերը: Տվյալ դեպքում մենք նորից վերադառնում ենք սահմանների հարցին, որի քննարկումից ադրբեջանական կողմն ամեն կերպ խուսափում է: Այսինքն, մի կողմից Ադրբեջանը պահանջում է ետ քաշել ղարաբաղյան զորքերը, մյուս կողմից չի ցանկանում նշել, թե մինչեւ ո՞ւր պետք է ետ քաշվեն դրանք: Ադրբեջանական կողմը խուսափում է նույնիսկ զորքերի շփման գծի աշխարհագրական դիրքի արձանագրումից, ինչը նույնպես սահմանների հստակեցման միտումներ է պարունակում», նշեց նախարարը:

Ֆինլանդիայում ավարտված հանդիպման ընթացքում միջնորդներն առաջին անգամ փորձել են լուծել ԼՂՀ ժամանակավոր սահմանների հարցը: Դա, ըստ նախարարի, արդեն առաջընթաց քայլ էր: Սակայն միջնորդների կարծիքով ԼՂՀ ժամանակավոր սահմանները նախկին Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզի բնագծերն են: «Հասկանալի է, մենք համաձայն չէինք այս ձեւակերպման հետ եւ շարունակում էինք պնդել ԼՂՀ ժամանակավոր սահմանների որոշման վրա», ասաց Ղուկասյանը:

Հիշյալ որոշման դեմ հանդես եկավ նաեւ ադրբեջանական պատվիրակությունը, քանի որ Ադրբեջանն ընդհանրապես չի ցանկանում քննարկել սահմանների խնդիրը: «Այնուամենայնիվ, միայն այն փաստը, որ միջնորդներն արդեն սկսում են գիտակցել սահմանների հստակեցման անհրաժեշտությունը, արդեն հուսադրող է», նշեց Ղուկասյանը:

Նախարարի տեղեկատվությամբ, բանակցությունների հերթական փուլը կկայանա նոյեմբերի 4-11-ը Մոսկվայում: Այնուհետեւ կողմերը կհանդիպեն նոյեմբերի վերջին հավանաբար Արեւելյան Եվրոպայի որեւէ երկրի մայրաքաղաքում:

Ցավակցություն

Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչությունը խորապես ցավակցում է Հանրապետական վարչության անդամ, «Պայքար» ամսագրի գլխավոր խմբագիր Հարություն Կարապետյանին, նրա սիրելի տիկնոջ՝

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆԻ

անժամանակ մահվան կապակցությամբ:

Հոգեհանգիստը՝ կիրակի, հոկտեմբերի 22-ին, ժամը 17-ին, Իսրայելյան 37, 4-րդ մուտք, բնակարան 22 հասցեով: Հուղարկավորությունը՝ հոկտեմբերի 23-ին, ժամը 14.00-ին, նույն հասցեով:

Նույն ցավալի առիթով «Ազգ» օրաթերթի խմբագրությունն ու տնօրինությունը, ողջ անձնակազմը իրենց ցավակցությունն են հայտնում «Պայքար» ամսագրի խմբագրապետ Հարություն Կարապետյանին, որդիներին, բարեկամներին եւ ընկերներին:

Ուղղում

«Ազգի» երեկվա համարում տպագրված Նվարդ Ազատյանի «Նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը փաստ կմեկնի ԱՄՆ Հայաստանը ներկայացնելու ազգերի ընտանիքում» հոդվածում թույլ է տրվել կոպիտ սխալ: Վերջից երրորդ պարբերության սկզբի «Սրանք են այն մի քանի նկրտումները ու խոհերը...» նախադասության մեջ նկրտումներ բառի փոխարեն պետք է լիներ նկատառումներ: Ներողություն ենք խնդրում հոդվածագրից եւ ընթերցողներից:

ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Իտալացիները կաջակցեն արտակարգ իրավիճակներին դիմակայելու Հայաստանի պատրաստվածությանը

Արտակարգ իրավիճակներին դիմակայելու Հայաստանի պատրաստվածությունը ուսումնասիրելու եւ գործուն աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով ՀՀ կառավարության առընթեր արտակարգ իրավիճակների վարչությունը եւ Իտալիայի «Համալսարանական համագործակցության ինստիտուտը» (ICU) մշակել են 3 փուլանի ծրագիր: Առաջին փուլի համաձայն, սեպտեմբերի 10-23-ը Հայաստան էին այցելել Իտալիայի «Համալսարանական համագործակցության ինստիտուտի» փորձագետներ գեներալ Ռոյասի Լանֆրանկոն, բժիշկ Վինչենցո Ջենտիլին, երկրաֆիզիկոս Մարիո Ավերսան, ինժեներ Նիկոլա Նիչիկոն: Այս մասին հայտնեց «Համալսարանական համագործակցության ինստիտուտի» երեւանյան գրասենյակի համակարգող Անտոնիո Մոնտալտոն: Ծրագրի երկրորդ փուլով ներկայումս Իտալիայում են գտնվում ՀՀ կառավարության առընթեր արտակարգ իրավիճակների վարչության մասնագետները:

Իտալական հեղինակավոր ինստիտուտի (որն, ի դեպ, երկրաշարժից ի վեր Հայաստանում մարդասիրական լայն գործունեություն է ծավալել) փորձագետները Հայաստանում հանդիպումներ են ունեցել ՀՀ կառավարության առընթեր արտակարգ իրավիճակների վարչության, տարածքային պաշտպանության նախարարության, հանրապետական հիվանդանոցի, Երեւանի սեյսմակայուն շինարարության նախագծման, Հայպետնախագիծ ինստիտուտների մասնագետների հետ, այցելել են Գյումրի եւ Սպիտակ: Նրանք եղել են նաեւ Մարտունիում, որտեղ վերջերս տեղի ունեցած սելավի հետեւանքով արձանագրվել էին զգալի ավերածություններ եւ մարդկային զոհեր: Ինչպես տեղեկացրեց Անտոնիո Մոնտալտոն, Մարտունին իրենց համար ծառայել է որպես արտակարգ իրավիճակներին Հայաստանի պատրաստվածության գնահատման մոդել:

Ծրագրի երրորդ փուլի համաձայն «Համալսարանական համագործակցության ինստիտուտի» հիշյալ 4 փորձագետները հոկտեմբերի 22-ից մինչեւ նոյեմբերի 4-ը վերստին կլինեն Հայաստանում եւ ՀՀ կառավարության առընթեր արտակարգ իրավիճակների վարչության կադրերի վերապատրաստման ինստիտուտում, «Համալսարանական համագործակցության ինստիտուտի» Սպիտակի կենտրոնում, դասընթացներ կվարեն քաղաքացիական պաշտպանության, առաջին բուժօգնության եւ բնակչության կենսապահովման, սեյսմակայուն շինարարության, բնական երեւույթների հաշվառման [illegible]:

ԶԱՎԵՆ ՄԱՐՏՈՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Գագիկ Շահբազյանն ընդունեց ՄԱԿ-ի սեմինարի մասնակիցներին

Հոկտեմբերի 16-20-ը Երեւանում ՄԱԿ-ի Ասիայի եւ Խաղաղ օվկիանոսի երկրների տնտեսական եւ սոցիալական հանձնաժողովի (ԷՍԿԱՊ) հովանու տակ անցկացվեց միջազգային սեմինար, նվիրված Հայաստանում տնտեսական բարեփոխումներին:

ՀՀ կառավարության մամուլի ծառայությունից հայտնեցին, որ սեմինարի վերջին օրը ԱՊՀ, Եվրամիության եւ միջազգային տնտեսական կազմակերպությունների հետ կապերի գծով ՀՀ նախարար Գագիկ Շահբազյանն ընդունեց ԷՍԿԱՊ-ի քարտուղարության անդամներ Ազիզուլ Իսլամին, Յուջին Գերմանին եւ Նիկոլայ Օրղունովին:

Դոկտոր Իսլամը համառոտակի ներկայացրեց ԷՍԿԱՊ-ի կառուցվածքը, գործունեության ոլորտներն ու նպատակները: Հանձնաժողովը կոչված է աջակցելու նորանկախ երկրների սոցիալական զարգացմանը, տարածաշրջանային եւ միջտարածաշրջանային ընդլայնմանը:

Երեւանյան սեմինարը, որը դոկտոր Իսլամի կարծիքով լավ էր կազմակերպված, իրոք ցույց տվեց, որ Հայաստանը նախկին ԽՍՀՄ երկրներից շատ բանով առաջ է անցել հատկապես տնտեսական բարեփոխումների հարցում:

Գագիկ Շահբազյանը հույս հայտնեց, որ սեմինարը կնպաստի միջազգային այդ կազմակերպության եւ Հայաստանի համագործակցության զարգացմանն ուղղված հանձնարարականների մշակմանը, մասնավորապես ներդրումների բնագավառում գործնական միջոցառումների իրականացմանը:

Գ. Մ.

«Երիտասարդականի» անցումում այլ հոտեր են բուրում «Բրաբիոնի» հարեւանությամբ

Երեւանի մետրոպոլիտենի «Երիտասարդական» կայարանի մոտակայքում գտնվող ստորգետնյա անցումի մթնոլորտը ողողված է միզահոտով, եւ նման խայտառակ վիճակը աչքի է ընկնում նախանձելի կայունությամբ: Մնում է միայն զարմանալ քաղաքային իշխանությունների հոտառության բթացման աստիճանի վրա, քանզի նրանք են պատասխանատու կամ կոչված են վերացնելու նման երեւույթները: Մինչդեռ նշված հատվածը Երեւանի պարագայում բնավ եզակի չէ, ինչպես եւ բուտաֆոր չէ անցումում տեղակայված արտաքնոցը: Քաղաքը եւ հատկապես նրա կենտրոնական հատվածը օրինականորեն տրված լինելով առեւտրականներին (որոնց ի դեպ դժվար է կոչել քաղաքացի) ամբողջովին վերածվել է հսկայական մի աղբակույտի, որտեղ իրենց լավ են զգում ճանճի հոգեբանություն ունեցող մարդազգիները: Ավելին, հայտնի է, որ քաղաքի նշված կուրկասը նաեւ հանդես է գալիս հանրախանութի կարգավիճակի ներքո եւ կենտրոնի բազմաթիվ հաճախորդները հազիվ թե կարողանան ընկալել «Բրաբիոնի» իրական բուրմունքը:

Հայտնի է, որ հոկտեմբերի 19-ից «կարգուկանոն» է հաստատվել «Երիտասարդականին» հարող հատվածում: Վերջապես մի՞թե դժվար է համապատասխան պաշտոն սանիտարահիգիենիկ պայմաններ ստեղծել Երեւանի կենտրոնի անցումներից մեկում:

Բերված օրինակը եզակի չէ. կարելի է ենթադրել, որ Երքաղխորհուրդը իր գործադիր լծակներով հանդերձ լրիվ համակերպվել է այն մտքի հետ, որ մինչեւ Երեւանին նոր կարգավիճակ հանձնելը, այլեւս անելիքներ չկան: Մինչդեռ անելիքները շատ են ու այն կարծիքը, որ քաղխորհրդի լուծարումը կարող է սրբել բոլոր հետքերը, վաղաժամ է:

Ա. Պ.

ՀԱՆՐԱԿԱՑԱՐԱՆ

Ուսանողների խավարը կես ժամով է ցրվում

Երեկ մայրաքաղաքը երկարատեւ ընդմիջումից հետո վերստին ուսանողական ընդվզման ալիք արձանագրեց: Այս անգամ ուսանողների բողոքը վերաբերում էր էլեկտրաէներգիայի անկանոն մատակարարմանը: Բանն այն է, որ Նորքի երկրորդ զանգվածի ուսանողական հանրակացարանի բնակիչներին օրական տալիս են կես ժամ էլեկտրական հոսանք (լավագույն դեպքում երկու ժամ) գիշերվա ժամը 2-ին կամ 3-ին: Նրանք ստիպված պարապում են մոմի կամ լամպի լույսի տակ: Ուսանողական քաղաքամասի կառավարիչը հայտնել է, որ հանրակացարանը ծախսած էլեկտրաէներգիայի համար պետությանը պարտք է ավելի քան երկու մլն դրամ, եւ պարտքերը մարելու, ինչպես նաեւ հետագայում հոսանք ստանալու համար պետք է մեկ շնչից ամսական հավաքվի հազար դրամ: Իսկ հանրակացարանի յուրաքանչյուր սենյակում ապրում է 3 ուսանող: Այսինքն, մեկ սենյակի համար պահանջվում է 3000 դրամ:

«Մենք դիմել ենք ներքին գործերի նախարարությանը, առողջապահության, բարձրագույն կրթության եւ գիտության նախարարությանը: Իսկ այստեղ մեզ չեն ընդունում, ասում է ֆիզիկայի ինստիտուտի ուսանող Սուրիկ Հովհաննիսյանը: Ստիպված ցույց ենք կազմակերպել կառավարության շենքի առջեւ»:

Ուսանողները կառավարության անդամներին իրենց բողոքը հասցնելու նպատակով նրանց մոտ պատգամավորներ էին ուղարկել, որոնք վերադառնալ եւ հայտնեցին, թե իրենց խոստացել են, որ հանրապետության պետբյուջեն, չնայած իր ճգնաժամերին, հնարավորության դեպքում գումար կփոխանցի հանրակացարանի պարտքերը փոխհատուցելու համար: Թեպետ որոշված է եղել մեկ օրից ընդհանրապես անջատել հանրակացարանի էլեկտրաէներգիան, այնուամենայնիվ, այդ ժամկետը տեղափոխվել է մինչեւ հոկտեմբերի 26-ը: Մինչ այդ ուսանողական հանրակացարան պետք է այցելի ՀՀ էներգետիկայի փոխնախարարներից մեկը եւ տեղում ծանոթանա նրա բնակիչների հոգսերին:

Գ. Մ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Գյումրիում առայժմ մեկ բաղնիք

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Երկրաշարժի պատճառած ավերածություններից հետո Գյումրիում առայժմ գործում է միայն մեկ բաղնիք «Շիրակ» փակ բաժնետիրական ընկերության առընթեր: Չնայած այն հանգամանքին, որ բաղնիքը տեղավորված է ընդամենը երկու փայտյա տնակներում, այնուհանդերձ մատչելի գներով այսօր ծառայում է բնակչությանը: Ունենալով մեկուսացված խցերով 6 ցնցուղ, այն գրեթե չի բավարարում այցելուներին, որի պատճառով էլ միշտ հերթեր են գոյանում: Բաղնիքն աշխատում է շաբաթվա 6 օր՝ երկուշաբթին սահմանելով սանիտարական օր: Ինչպես նշում է օբյեկտի վարիչ Արսեն Խաչատրյանը, երբ բաղնիքը սեփականաշնորհվի, ամբողջությամբ կվերակառուցվի եւ, ինչ խոսք, ցնցուղների քանակն էլ կավելանա եւ կրկին մատչելի գներով, արդեն բարվոք վիճակում կծառայի բնակիչներին:

Ամեն երկուշաբթի Երեւան-Ստամբուլ-Երեւան չարտերային թռիչքներ

ՀՀ քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության կոմերցիոն տնօրեն Սիմոն Ավագյանը Նոյյան տապան գործակալության թղթակցին տեղեկացրել է, որ այսուհետեւ շաբաթը 1 անգամ կկայանան Երեւան-Ստամբուլ-Երեւան չարտերային թռիչքներ: Առաջին չվերթը կայացել է հոկտեմբերի 16-ին. Տու-134 ինքնաթիռը Երեւանից Ստամբուլ է փոխադրել 32 ուղեւոր: Տնօրենը չհայտնեց ուղեվարձի գինը, պարզաբանելով, որ չարտերային թռիչքների գները սահմանում են պատվիրատուները:

ԼՏ

ԲԱՆԿԵՐ

«Մենատեպի» բաժանմունք Երեւանում

Հոկտեմբերի 20-ին ՀՀ կենտրոնական բանկի վարչությունը որոշում է ընդունել թույլատրել մոսկովյան «Մենատեպ» բանկին «Մենատեպ Երեւան» դուստր բանկի կանոնադրական կապիտալում ունենալ 100 տոկոսի չափով մասնակցություն: Դուստր բանկի մասին այլ մանրամասներ չեն հաղորդվում: «Մենատեպը» Ռուսաստանի խոշորագույն բանկերից մեկն է:

ԼՏ

«Էլիտան» լուծարվեց

Հոկտեմբերի 20-ին ՀՀ կենտրոնական բանկի վարչությունն անվավեր է ճանաչել «Էլիտա» փայատիրական բանկի բանկային գործունեություն իրականացնելու արտոնագիրը: Հայտնվում է, որ բանկն արդեն իսկ որոշում էր ընդունել ինքնալուծարման վերաբերյալ:

ԼՏ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակւում է [illegible]
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՄՈՒԷԼ ԴԻԼԱՆԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
[illegible] ՊԱՒԷԼ ԴԱԼԼԱՔԵԱՆ
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

ԱՌՍՏԱՍՈՒՐՏԵՐ

Գիտական նստաշրջան՝ նվիրված Զեյթունի 1895 թ. ապստամբության 100-ամյակին

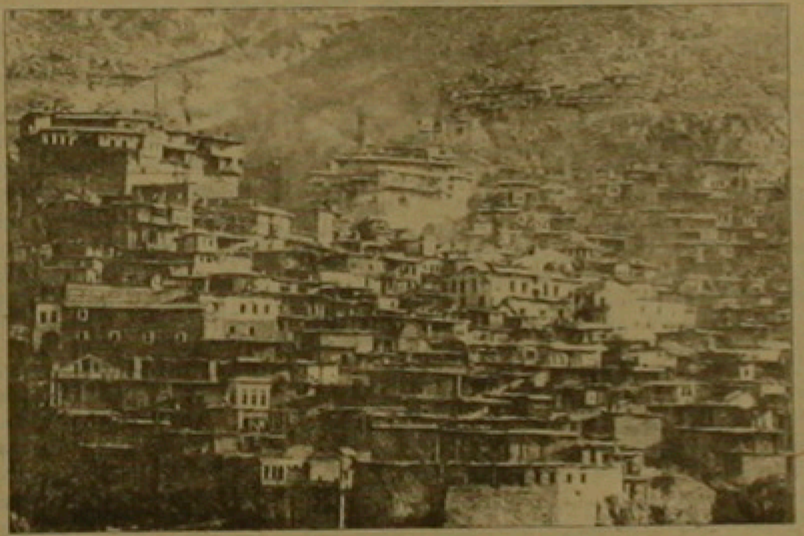

Լրացավ հայ ազգային-ազատագրական պայքարի անմոռանալի էջերից մեկի՝ Զեյթունի 1895 թ. պանծալի ապստամբության հարյուրամյակը: Այդ կապակցությամբ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի պատմության ինստիտուտի նախաձեռնությամբ «Զեյթուն» պատմամշակութային միության հետ համատեղ անցկացվեց գիտաժողով:

Բացման խոսքով պատմության ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Հրանտ Ավետիսյանը նշեց, որ դաժան փորձություններին դիմակայած, դարերի խորքից 21-րդ դարի նախաշեմ թևակոխած, այսօր իր պետականությունը կերտող, լեզուն, մշակույթը, ազգային նկարագիրը պահպանած հայ ժողովրդի հիշողության ոսկե մատյանում հավերժ գրանցված է Կիլիկիա երկրի Տավրոսի լեռնաշղթային բնված Զեյթուն գավառի քաջորդիների սխրանքների փայլուն տարեգրությունը, որի մեջ իր ուրույն տեղն ունի 1895 թ. ապստամբությունը իբրև հաղթանակի և հավերժության խորհրդանիշ:

Իր ողջույնի խոսքում Ակադեմիայի նախագահ, ակադեմիկոս Ֆ. Սարգսյանը կարևորեց գիտաժողովի նշանակությունը, ընդգծելով, որ զեյթունցիների հերոսամարտի իմացությունը ու գիտական լուսաբանումը խիստ հրատապ է ներկայիս անկախ պետականության կերտման և արցախյան գոյամարտի ժամանակաշրջանում:

«Զեյթունը հայ ազգային-ազատագրական շարժման նշանավոր կենտրոն» թեմայով զեկուցեց ականավոր պատմաբան, ակադեմիկոս Մկրտիչ Ներսիսյանը:

Օսմանյան բռնապետության դեմ ուղղված հայ ժողովրդի պարտավոր ազգային-ազատագրական պայքարը 19-րդ դարի երկրորդ կեսին ավելի խորացավ ու նոր թափ ստացավ: Ինքնապաշտպանական բնույթի ապստամբական կռիվներ բռնկվեցին ինչպես Արևմտյան Հայաստանում՝ Էրզրումում (Կարին), Սասունում և Վանում, այնպես էլ Կիլիկիայում: Բայց իր հերոսամարտերով աչքի ընկավ հատկապես Զեյթունը: 1860-1890-ական թթ. այն դարձավ ազատագրական շարժման նշանավոր կենտրոն:

Զեյթունցիների առաջին համաժողովրդական ապստամբությունը տեղի ունեցավ 1862 թ., երբ օսմանյան զորքերը փորձեցին վերացնել Տավրոսի հայ լեռնականների կիսանկախ վիճակը ու կոտորածի ենթարկել, գրավ տալ այդ լեռնային գավառի հայ բնակչությանը: Զորքը պարտվեցին, սակայն, չհաջողվեց իրագործել իրենց ծրագիրը: Զեյթունցիները հաջողությամբ դիմադրեցին բռնաման նաև 1877-78 թթ.: Ապստամբ հայերի հաջող, անենամեծ և հզոր ապստամբությունը սկսվեց 1895 թ. հոկտեմբերին և վերջացավ փայլուն հաղթանակով: Արյունարբու սուլթան Աբդուլ Համիդը, որը կարողացավ այդ նույն ժամանակ բնաջնջել հարյուր հազարավոր հայերի Արևմտյան Հայաստանում, Զեյթունում պարտություն կրեց: Բացառիկ հայ լեռնականների 1895 թ. հերոսամարտը հայ ժողովրդի բազմադարյան ազատագրական շարժման փառապանծ դրվագներից մեկն է:

Զեյթունի մասին գոյություն ունի հարուստ գրականություն, սակայն մեր պատմաբանները դեռևս բավարար չափով չեն օգտագործել հայ լեռնականների ազատագրական շարժմանը վերաբերող այն նյութերը, որոնք պահպանվում են Հայաստանի, Ռուսաստանի և Մեծ Բրիտանիայի արխիվներում:

Այնուհետև «Զեյթունի 1895 թ. ապստամբությունը» զեկուցումով հանդես եկավ պատմագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Հ. Պողոսյանը: Իր զեկուցման մեջ դիտարկելով այդ ապստամբությունը որպես հայ ժողովրդի պատմության ամենափայլուն դրվագներից մեկը, նա նշեց, որ այն ուղղված էր թուրքական բռնակալական ռեժիմի դեմ, որը նպատակ ուներ արյան մեջ խեղդելու հայ ազգային-ազատագրական շարժումները, որի նպատակով էլ Բեռլինի կոնգրեսից հետո տանում էր հայ ժողովրդին բնաջնջելու քաղաքականություն: 1894-96 թվականները հայ ժողովրդի համար ողբերգական տարիներ էին, որի ժամանակ սուլթանական կառավարության հրամանով քանդվեցին հարյուրավոր քաղաքներ ու գյուղեր և սրի քաշվեց ավելի քան 300 հազար հայ:

Այդ քաղաքականության դեմ կանգնեցին բացի Սասունի բնակիչներից (1894) նաև լեռնական զեյթունցիները: Նրանք [illegible] կանգնեցին թուրքական բանակի դեմ, գրավեցին թուրքական զորանոցը գերի վերցնելով 600 զինվոր և զենքի ու մեծ քանակությամբ ռազմամթերք: Զեյթունը գրավելու թուրքական բանակի բոլոր ջանքերը անցնում են ապարդյուն: Թուրքական կառավարությունը ստիպված ընդունում է եվրոպական 6 դեսպանատների միջնորդությունը զեյթունցիների հետ հաշտության համաձայնագիր կնքելու համար: 1896 թ. հունվարի 26-ին կնքվեց համաձայնագիր օսմանյան կառավարության և լեռնականների միջև:

Պրոֆեսոր Ա. Համբարյանի զեկուցումը նվիրված էր Զեյթունի 1895 թ. ապստամբության շրջանում հայ քաղաքական կուսակցությունների մասնակցության և վերաբերմունքի խնդրին: Ազգային կուսակցությունները, պատմական ասպարեզ իջնելով 19-րդ դ. վերջին, սկսեցին ղեկավարել արևմտահայերի ազատագրական շարժումը: Զեյթունում ակտիվ գործունեություն ծավալեցին հատկապես հնչակյանները: Նրանց կենտրոնը, Էրզրումի, Կ. Պոլսի, Սասունի հայերի ելույթներից հետո որոշեց թուրքական բռնապետության դեմ ոտքի հանել նաև Զեյթունը:

Դաշնակցականները սկզբում սառնությամբ ընդունեցին այս ապստամբությունը, ապա միայն բարոյապես պաշտպանեցին այն: Նույն երևույթի հարցում Արմենականների վերաբերմունքի մասին տեղեկությունները բավական աղքատ են:

Ապստամբության շրջանում մի շարք հայ հոգևորականների գործունեությունը նվիրված ուշագրավ զեկուցումով հանդես եկավ պատմագիտության թեկնածու Է. Կոստանդյանը:

Զեյթունի ամենաաչքի ընկնող հոգևորականը 1895 թ. ապստամբության ժամանակ Ֆռնուզի Սբ. Կարապետ վանքի վանահայր Բարդուղիմեոս վարդապետ Թաղանճյանն էր «վեղարավոր հերոսը», որը գործուն մասնակցություն ունեցավ ապստամբության առաջին ընդհանուր ժողովից մինչև հաշտության բանակցությունները: Ապստամբության մեջ իր յուրովի մասնակցությունն ունեցավ նաև Զեյթունի առաջնորդական փոխանորդ Կարապետ Տեր-Կանոնյանը, որը ոմանց կողմից որակվել է մատնիչ և դավաճան:

Պատմագիտության դոկտոր Ա. Խառատյանը զեկուցեց «Զեյթունի 1895 թ. ապստամբության արձագանքները հայ մամուլում» թեմայով: Անդրկովկասում և արտասահմանում հրատարակվող հայ մամուլը լայնորեն լուսաբանել է Զեյթունի հերոսական ապստամբության ընթացքը ավելի կամ պակաս հավաստիությամբ արտացոլելով թուրքական բռնակալության դեմ լեռնականների մղած պայքարի հիմնական դրվագները: Թիֆլիսի «Մշակը», «Արձագանքը» և «Նոր դարը» անհրաժեշտ լրատվություն են տվել զեյթունցիների ապստամբության մասին և պաշտպանել այն, [illegible] ամենայնի ապստամբությունը դիտելով որպես ազգի գոյատևման կարևոր միջոց:

Զեյթունի ապստամբության մասին ամենից ավելի սպառիչ և հանգամանալից լրատվություն տվել է Հնչակյան կուսակցության պաշտոնաթերթ «Հնչակը»:

Զեյթունի ապստամբությունը նրա էջերում դիտվում է իբրև կուսակցության գաղափարական դրույթների գործնական իրացման արդյունք, թուրքական բռնակալությանը զինված ընդդիմությամբ և դրա միջոցով տերությունների օգնությամբ ազգի ֆիզիկական գոյությունը ապահովելու երաշխիք: Զեյթունցիների և Բ. Դռան միջև կնքված դաշնագրությունը «Հնչակը» համարում է հերոսական ժողովրդի հաղթանակի վավերացում: Մինչդեռ, հաշտությունը ապստամբների և Բ. Դռան միջև «Դրոշակը» համարել է պարտություն՝ իրատեսորեն կռահելով դրան հետևելիք ողբերգական հետևանքները, բայց և անգիտանալով ապստամբների կողմից սահմանափակ հնարավորությունները, ինչպես և այն մեծ քաղաքական ու գործնական հետևանքը, որ ունեցավ ապստամբությունը թուրքական բռնակալության դեմ մղվող պայքարում:

Հաճընի 1920 թ. հերոսամարտին էր նվիրված պատմագիտության դոկտոր Ա. Կիրակոսյանի զեկուցումը: Համաշխարհային պատերազմի ավարտից հետո, կարծելով, թե ավարտվել է փորձությունների շրջանը, եղեռնից մազապուրծ մոտ 150000 հայեր վերադարձել էին Կիլիկիա հուսալով Ֆրանսիայի հովանավորության ներքո ձեռք բերել ինքնավարություն և կյանքի քիչ թե շատ տանելի պայմաններ: Սակայն, հետապնդելով իրենց տնտեսական և քաղաքական շահերը, համաձայնության եզրեր փնտրելով քեմալական Թուրքիայի հետ, մեծ տերությունները, մասնավորապես Ֆրանսիան, այս անգամ ևս հայերին թողեցին բախտի քմահաճույքին:

Թողլվության այս քաղաքականությունը ոգևորեց քեմալականներին, որոնք, առաջնորդվելով Էրզրումի և Սեբաստիայի համաժողովներում ընդունված որոշումներով, այն է՝ պահպանել Թուրքիայի տարածքային ամբողջականությունը, ոչ մի թիզ հող չզիջել հայերին և հույներին, ձեռնամուխ եղան կիլիկիահայության նոր ջարդերին: Սակայն հայերը մի շարք վայրերում (Մարաշ, Այնթապ, Զեյթուն և այլն) դիմեցին հերոսական ինքնապաշտպանության: Ինքնապաշտպանության դիմեց նաև Հաճընը, որտեղ հաստատված էին մոտ 8000 հայեր:

Հաճընի պաշտպանամարտը տևեց 1920 թ. մարտից մինչև հոկտեմբերի 15-ը: Թշնամու օրեր և ամիսներ շարունակվող գրոհները հետ էին մղում փոքրաթիվ, բայց իրենց դիրքերում հաստատակամ կանգնած հայ քաջորդիները:

Սակայն ուժերը խիստ անհավասար էին: Հոկտեմբերի 15-ին թշնամու զորամասերը ներխուժեցին քաղաք և սկսեցին բնակչության կոտորածը: Փրկվեցին միայն 400 հոգի, որոնք, ճեղքելով շրջափակման օղակը, հասան ֆրանսիական գոտի:

«Կիլիկիահայության պայքարը համիդյան վարչակարգի դեմ 1890-ական թթ.» թեման ներկայացրեց պատմության ինստիտուտի գիտքարտուղար, պատմագիտության թեկնածու Ռ. Գասպարյանը: 1890-ական թվականները հայ ազգային-ազատագրական շարժման վերելքի ժամանակաշրջանն էր, երբ համիդյան վարչակարգի դեմ ուղղված պայքարը թևակոխում էր նոր և վճռական զինված պայքարի փուլը:

Վերջին զեկուցման մեջ «Զեյթուն» պատմամշակութային միության նախագահ դոկտոր Դ. Գայթակյանը ներկայացրեց իրենց հայրենակցական միության սկզբնավորման պատմությունն ու գործունեությունը կարևորելով գիտական հեղինակավոր հաստատության՝ Գիտությունների ակադեմիայի հետ համագործակցության նշանակությունը:

Նստաշրջանում ելույթներ ունեցան սփյուռքահայ գործիչներ Նազարեթ Բեշլիկյանը (Փարիզ)՝ ծագումով զեյթունցի և Ֆրանսիայի դիմադրական շարժման վետերան, Միհրան Մազոյանը (Հալեպ), Սիրիայի «Զեյթուն» հայրենակցականի նախագահը, գրող, հրապարակախոս Հակոբ Ճոլյանը, ակադեմիկոս Գևորգ Ղարիբջանյանը, Հայ հայրենակցական միությունների խորհրդի ատենապետ Ժոզեֆ Ավետիսյանը, բանաստեղծուհի, ակադեմիկոս Սիլվա Կապուտիկյանը և ուրիշներ:

ԱՇՈՏ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ,
ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի փոխտնօրեն,
պատմական գիտությունների թեկնածու

ԳԵՐՄԱՆԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

«Հայաստան-Այժմ»

Յուլիս 1995էն սկսեալ գերմաներէն լեզուով լոյս կը տեսնէ 32 էջնոց, գունաւոր այս ամսաթերթը: Հրատարակիչն է Երեւանէն հայ գերմանական ընկերակցութիւնը, նիւթականը կը յատկացնէ Գերմանիոյ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամը: Այս ձեւով իրենց աշխատանքը կ'ապահովին Երեւանի պետական համալսարանի գերմանական բաժնի դասախօսներ եւ տասը լաւագոյն ուսանողներ: Թերթը կը պարունակէ յօդուածներ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի, քաղաքական կուսակցութիւններու, ցեղասպանութեան, երկրաշարժի շրջանի վերակառուցման, ինքնութեան, Արցախի եւ ուժանիւթի մասին: Իւրաքանչիւր թիւին 4 էջը պիտի յատկացուի գերմանահայութեան: Յօդուածները կը գրուին Երեւանի մէջ, կը տպուի Մոսկուայի մէջ եւ կը ղրկուի Գերմանիոյ, Աւստրիոյ եւ Զուիցերիոյ 3000 հասցէներու:

Երեկոյ նուիրուած Արցախին

Կարօ Ոէիսեան եւ Սոսէ Դաւիթեան Գերմանիոյ մէջ ծնած 2 երիտասարդներ են: Անցեալ տարի խումբով մը կ'այցելեն Հայաստան, կը ծանօթանան իրենց հողին, ժողովուրդին հոգսերուն, ցաւին եւ պայքարին: Մի քանի գիշեր կը մնան Մարտակերտ՝ հայ մարտիկներու հով, կը վերադառնան՝ իրենց սիրտը ձգելով Արցախի լեռներուն մէջ: Կը լծուին աշխատանքի: «Հայաստան» հիմնադրամի ծիրէն ներս կը հիմնեն խմբակ մը եւ կը ձեռնեն Արցախի Ակնաբերդ (նախկին Ումուդլու) գիւղին համար ջրամատակարարման ծրագիր մը (ընդհանուր ծախս՝ 50000 գերմանական մարկ): Այդ նպատակով ալ Կէօլնի շէնք պանդոկներէն մէկուն մէջ կազմակերպած էին երեկոյ մը, որ տեղի ունեցաւ սեպտեմբերի 23-ին: Պատուոյ հիւրերուն շարքին էին տրն. Աշոտ Ալեքսանեանը (Հայաստանի դեսպանատան Բ քարտուղար), գերմանահայոց առաջնորդ Գարեգին եպիսկոպոս Պեքճեանը, Բոխումի «Հայկական ուսումնասիրութիւններու հիմնադրամ»էն դոկտ. Միհրան Տաղաղը եւ «Հայաստան» հիմնադրամի վարչութեան նախագահ եւ փոխնախագահ տրն. Ստեփան Թաշճեան եւ տրն. Մանուկ Անեմեան:

Պատրաստուած էր ճոխ յայտագիր մը, ելոյթներ ունեցան տրն. Աշոտ Ալեքսանեան, առաջնորդ Գարեգին եպիսկոպոս Պեքճեան եւ Ստեփան Թաշճեան: Սերժը նուագեց ֆլամինգօ երաժշտութիւն, ելոյթ ունեցաւ Կուբայէն «Տուն կաղել» նուագախումբը եւ Փարիզէն ժամանած հայկական «Մեղեդի» նուագախումբը: Ցուցադրուեցաւ ֆիլմ մը «Հայաստան» հիմնադրամի ծրագիրներուն մասին, որուն վերջաւորութեան ելոյթ ունեցաւ Գարեգին Ա Ամենայն հայոց կաթողիկոսը: 190 ներկաները կաթողիկոսին ելոյթն ընդունեցին որոտընդոստ ծափահարութիւններով: Օրուան անակնկալն էր արցախցի մամիկին ներկայութիւնը, որ խոր յուզում յառաջացուց: Փարիզի ֆրանսահայ բժիշկներու միութեան (UMPF) գործունեայ անդամներէն դոկտ. Աբգարեանի ղեկավարութեամբ կատարուեցաւ հանգանակութիւն, հաւաքուեցաւ 30000 գերմանական մարկ:

Պէտք է ջերմօրէն շնորհաւորել այս երկու երիտասարդները եւ իրենց հարազատները, որ ամէն ձեւով օժանդակեցին անոնց:

Սեպտեմբերի 23-ը եղաւ գերմանահայութեան համար հրճուանքի, իսկ ազատագրուած Արցախի Ակնաբերդ գիւղին համար՝ յոյսի եւ նոր յաղթանակի օր մը:

Սեպտեմբեր 21, ընդունելութիւն Բոնի մէջ

Հայաստանի անկախութեան տարեդարձին առթիւ Գերմանիոյ մէջ Հայաստանի դեսպան տրն. Ֆելիքս Մամիկոնեան հրաւիրած էր օտար քաղաքական դէմքեր, բարեկամներ եւ հայ գաղութի անդամներ ընդունելութեան մը: Հոծ բազմութիւն մը ընդառաջած էր հրաւէրին: Մեր գաղութային կեանքին մէջ դեսպանատունը նորութիւն ըլլալով, շատ ուրախալի էր տեսնել այս միջոցառման մասնաւորաբար հոգեբանական ազդեցութիւնը մեր գաղութի անդամներուն վրայ:

ԲԱԲԳԷՆ ՊԱՏԻԿԵԱՆ,
[illegible] Գերմանիա

digitised by A.R.A.R.@

Ազգ

Արխիվ

ՍՍՌ Արխիվ ԿԳԲ գործ N 4656

Ծնվ. 1869 թ., ք. Օրջոնիկիձե, արքեպիսկոպոս, ավարտել է Հոգևոր ակադեմիա, ունի բարձրագույն հոգևոր բանական կրթություն, բնակվել է ք. Էջմիածնում:

Բագրատ Վարդազարյանի հարցաքննության արձանագրություն
13 փետրվարի 1938 թ.

– Ե՞րբ եք ընդունել հոգևորական կոչումը և ի՞նչ հոգևորական պաշտոններ եք զբաղեցրել, որպես կրոնական կուլտի ծառայող:

– Ես հոգևոր կոչումն ընդունել եմ 1896 թ. և նույն տարի կաթողիկոսի կողմից նշանակվել եմ Հյուսիսային Կովկաս, որտեղ ինչպես և բարե-

կան հրամանատարության կողմից ք. Բաքվի գավառում, ուստի գեներալ Թոմսոնին ներկայացա ընդարձակ դիմումով, խնդրելով ցույց միջոցներ ձեռք առնել մուսավաթական իշխանությունների անօրինություններից հայերի պաշտպանության գործում: Գեներալ Թոմսոնն ընդունեց իմ դիմումը, խոստացավ ինչ-որ բան անել, բայց իրականում ոչ մի միջոց նա չձեռնարկեց: Դրանով վերջացել է իմ առնչությունը անգլիական հրամանատարության հետ բանակցելու գործում և ես այլևս դադարեցի գնալ նրանց մոտ:

– **Դուք ամեն ինչ չպատմեցիք ձեր կապերի մասին անգլիական հրամանատարության հետ: Քննությունը պահանջում է մանրամասն ցուց-**

ցիական հարաբերությունների մեջ: Հայաստանում 75 տարեկան ծերունի էր, որի պաշտոնավարությունից հետո հյուպատոս նշանակվեց անգլիահպատակ հայ, հայտնի հասարակ Ս. Ա. դատարդ, որի հետ իմ լավ հարաբերությունների մեջ էի:

– **Ի՞նչ աշխատանք եք տարել Ն. Ջուղայում հօգուտ անգլիական հյուպատոսարանի:**

– Ն. Ջուղայում ես ոչ մի աշխատանք անգլիական հյուպատոսարանի օգտին չեմ տարել:

Հարցաքննության արձանագրություն
19 փետրվարի 1938 թ.

– **Մեզ հայտնի է, որ դուք լինելով հակախորհրդային տրամադրված մարդ, ամեն կերպ աշխատում էիք**

տարբեր ժամանակներում զրույցների ժամանակ, մենք գտնում էինք, որ խորհրդային իշխանությունը անկասկած կամաց-կամաց կվերացնի բոլոր եկեղեցիները Խորհրդային Միությունում: Այդպես, կաթողիկոսի հետ մի զրույցի ժամանակ այդ հարցի կապակցությամբ, վերահիշելով նախկինում և ապագայում հայտարարեցի կաթողիկոսին, որ դուք կլինեք Խորհրդային Միության վերջին կաթողիկոսը: Այդ կապակցությամբ մեր մեջ զրույց էր ընթանում հայ կաթողիկոսության գահի մասին և նկատի հատուկ հանգամանքի, որ Էջմիածնում կաթողիկոսության վերացումից հետո՝ հայերը արտասահմանում կընտրեն նոր կաթողիկոս, ընդ որում, իմ ու Մեսրոպի կարծիքով, ասում էինք, որ

նա չի վերադառնա այստեղ:

Սրա և վերջին հարցաքննությունը, որը տարօրինակ ձևով թվագրված է 1938 թ. փետրվարի 1, արդեն ցույց է տալիս, որ Բագրատ արքեպիսկոպոսին քննությունը կարողացել է «կոտրել»: Ինչևիցե, այստեղ քննողի «օգնությամբ» առաջ են բերվում մեղադրանքներ, հաղորդվում իր և այլ եկեղեցականների տարբեր բնույթի հակախորհրդային ակցիաների մասին, սակայն որի ճակատագրության առումով, ինքը մինչև նույն է, չի հասնում իր նպատակին:

Ուշագրավ է այդ հարցաքննության հետևյալ հատվածը:

– Տվեք ցուցմունքներ կաթողիկոս Խորենի, ձեր և Էջմիածնի մյուս հոգևոր կուլտի ծառայողների հակախորհրդային աշխատանքի մասին:

Հայ եկեղեցականները ստալինյան բռնությունների զոհ

Բագրատ արքեպիսկոպոս Վարդազարյան

Մեր դարի 30-ական թվականներին սկսված և 1937 թվականին բարձրակետին հասած ստալինյան բռնությունները համակեցին Խորհրդային Միությունում ապրող փոքրաքանակ ազգ կանգնեցրին հայ ժողովրդին: Եվ ինչպես մեր ժողովրդի ողբերգական առաջին և ամենածանր հարվածներն իր վրա ընդունեց նաև Հայ առաքելական եկեղեցին: 1929-30 թթ. ծավալված համատարած կոլեկտիվացման շարժումը հարկավոր պատրվակ դարձավ կրոնական դասի ներկայացուցիչների նկատմամբ բազմաթիվ հալածանքներ սկսելու: Եկեղեցականների հրաժարումը լծվել էր մեծ տնտեսության ողջ ներումը, այդ թվում այն ըմբոստական մարմինը, որ ծնվել էր որպես արտակարգ հանձնաժողով՝ Չեկա, իսկ այդ տարիներին կոչվում էր ՆԳԺԿ-ի (ներքին գործերի ժողովրդական կոմիսարիատ) ՊՔՎ (պետական քաղաքական վարչություն): Հայաստանում ստալինյան բռնությունների առաջին մեծ ալիքը սկսվեց 1930 թվականին և հիմնականում ներառեց գյուղական վայրերը, որտեղ անցկացվում էր զանգվածային կոլեկտիվացումը: Բռնությունների մեծ ալիք բարձրացավ 1936-1937 թթ., երբ ՀԿ(բ)Կ ԿԿ առաջին քարտուղար Ա. Խանջյանի Թբիլիսիում կասկածելի «ինքնասպանությունից» հետո զանգվածաբար ձերբակալվում էին հանրապետության ճանաչված հասարակական-քաղաքական գործիչները, մտավորականները, գրողները, մշակույթի, ինչպես նաև հոգևոր գործիչները, ինչպիսիք էին արքեպիսկոպոսներ Բագրատ Վարդազարյանը, եպիսկոպոսներ Արտակ Սմբատյանը, Խադ (Խադավոր) Հարությունյանը, Բաս. Տեր-Սիմոնյանը և այլք: Պրոտոկոլները ՀՀ ԱԱՆ արխիվում հետազոտության տվյալների ցույց են տալիս, որ 1930-38 թթ. Հայաստանում բռնության ալիքը հարվածել է 183 հոգևորականի, որոնցից 167-ը Հայ առաքելական եկեղեցու ներկայացուցիչներ էին (Էջմիածնում 18, Լենինականում 17, Երևանում 17, Աշտարակում 11, Հրազդանում 10, Մարտունում 9, Սիսիանում 7, մարդ և այլն): Եկեղեցու սպասավորները հիմնականում մեղադրվում էին հակախորհրդային գործունեության մեջ՝ 31 մարդ: Տարածված մյուս մեղադրանքը ռազմաքաղաքական գործունեությունն էր՝ 24 մարդ և հակահեղափոխական գործունեությունը՝ 22 մարդ: Այս թվերի մեջ գրեթե չի նկատվում երկու հոգու առաջադրված լրտեսության մեղադրանքը: 1930-31 թթ. գնդակահարվել են 37 հոգևորական, 1932-1934 թթ.՝ 16-ը, 1935-1936 թթ.՝ ոչ մի հոգևորական, 1937 թ.՝ 78-ը, 1938 թ.՝ 37-ը: Այսպիսով, 1937-1938 թթ. ձերբակալվել են 115 հոգևորական, որոնցից 97-ը գնդակահարվել են գնդակահարության: Այստեղ բերված են միայն ՀՀ ԱԱՆ-ի արխիվում պահպանված տվյալները:

Հայտնի է, որ Քրիստոսի ծննդյան երկու հազարամյակը, իսկ հայ ժողովուրդը՝ նաև Հայաստանում քրիստոնեության ընդունման 1700-ամյակը: Այսօր ավելի է մեծանում հետաքրքրությունը եկեղեցու անցած ճանապարհի նկատմամբ: Այդ իմաստով, Հայ առաքելական եկեղեցու պատմության 1930-38 թթ. ակնարկը ուսումնասիրված արխիվի նյութերի միջոցով, կլուսաբանենք ու կամբողջացնենք հայ եկեղեցու մասին մեր գիտելիքները:

դպրոցում փոխանորդ տեսուչ:

1897 թ. նշանակվել եմ Աստրախանի թեմ, որտեղ պաշտոնավարում էի և եկեղեցական ծխական դպրոցում և նույն տարի մեկնեցի Մոսկվա՝ տեղի հոգևորականական ժողովին: 1901 թ. հայոց կաթողիկոսի կարգադրության համաձայն, Մոսկվայից մեկնեցի Իրան ք. Նոր Ջուղա, որտեղ առաջին ժամանակներում աշխատում էի թեմի հոգևոր դպրոցի տեսուչ, իսկ հետո դարձա Հնդկաստանի թեմի առաջնորդ, մինչև 1910 թ.: 1910 թ. հայոց կաթողիկոսի կամքի համաձայն, եկա Էջմիածին և նշանակվեցի Էջմիածնի հոգևոր ճեմարանի ռեկտոր: 1916 թ. նշանակվեցի Բաքու-Շամախիի թեմի առաջնորդ, որտեղ մնացի մինչև 1921 թ.: 1921 թ. Հայաստանի խորհրդայնացումից հետո, Բաքվից տեղափոխվեցի Էջմիածին և նշանակվեցի Սինոդի նախագահ: 1924 թ. մինչև 1928 թ. եղել եմ Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամ: 1928 թ. նշանակվեցի Հյուսիսային Կովկասի և Աստրախանի թեմի առաջնորդ, որտեղ աշխատեցի մինչև 1932 թիվը:

1932 թ. մինչև իմ ձերբակալությունը գտնվում էի Էջմիածնում, որտեղ ապրում էի որպես Էջմիածնի միաբանության անդամ:

– **Տվեք ցուցմունքներ ձեր դերի, ձեր գործունեության մասին 1918/19 թթ. Բաքվի իրադարձությունների ժամանակ:**

– Ես, որպես Բաքու-Շամախիի թեմի առաջնորդ, ք. Բաքվի պաշտոնական իրադարձությունների տարիներին Բաքվի գավառի բարեկամ և անգլիական զորքերի կողմից, մուսավաթական իշխանության ձեռնարկած և այլն չէի կարող լռել առանց միջամտելու այդ իրադարձություններին, այդ պատճառով, բազմաթիվ անգամ Բաքվի զորամասից և կողմից կազմակերպված Բաքվում մնացած հայերի կոտորածից հետո, և անկասկած կազմակերպված էր, ու Բաքու քաղաքի արտասահմանյան գինվորական ուժ, իսկ ես բարեկամը, այդ պատճառով էլ, բնականաբար, ստիպված էի անգլիա-

մունքներ անգլիական հրամանատարության հետ ձեր կապերի մասին, որ հետագայում վերածվել լրտեսական գործունեության:

– Ես հօգուտ անգլիական հրամանատարության լրտեսական աշխատանքով չեմ զբաղվել: Խոստովանում եմ, որ ես սխալված եմ եղել հանդիպելով անգլիական հրամանատարության հետ ոչ մեկ անգամ, կիսում եմ, մի հանդիպման ժամանակ անգլիական հրամանատարության բարձրագույն պաշտոնյայի հետ իմ հանդիպումից հետո հայ հայտնի գործիչ Անդրանիկին, որ նա դադարեցնի իր հարձակումները Զանգեզուրի կողմից դեպի Լեռնային Ղարաբաղ, որն այն ժամանակ գրավված էին Ադրբեջանի մուսավաթական զորամասերը: Ես այդ հանձնարարությունը կատարեցի: Անգլիական հրամանատարությունից այլ հանձնարարություններ չեմ ստացել:

– **Դուք ճիշտ չեք ասում: Բացի այդ հանձնարարություններից, դուք ք. Բաքվում վարում էիք լրտեսական-հետախուզական աշխատանք հօգուտ անգլիական հրամանատարության:**

– Ես լրտեսական հետախուզական աշխատանք չեմ վարել: Դուցե նշված նման հանձնարարություններ ինձ տվել են և ես դրանք կատարել եմ, չեմ հիշում: Խնդրում եմ քննությունը հիշեցնել ինձ:

– **Քննությունը պահանջում է ձեզնից անկեղծորեն խոստովանել ձեր լրտեսական աշխատանքի մասին և չխուսափել ուղղակի ցուցմունքներից պատրվակ բռնելով բույլ հիշողությունը:**

– Համաձայնվում եմ քննության, որ ուրիշ ոչինչ չեմ հիշում:

– **Քննությունը նորից կվերադառնա այդ հարցին, իսկ այժմ ցուցմունքներ տվեք ձեր կապերի մասին Նոր Ջուղայի անգլիական հյուպատոսության հետ, երբ դուք գտնվում էիք այնտեղ 1901 թ. մինչև 1910 թ.:**

– Նոր Ջուղայում (Հնդ իրանական թեմ) գտնվելու ժամանակ ես անգլիական հյուպատոսարանի հետ գտնվում էի ծառայողական, բարեկա-

մեկ խորհրդային երկիրը և գնալ արտասահման: Հենց այդ նպատակով դուք, ոչ մեկ անգամ, կաթողիկոս Խորենի առաջ հարց եք դրել նշանակել ձեզ որևէ արտասահմանյան թեմ: Տվեք ցուցմունքներ ձեր հակախորհրդային տրամադրությունների մասին:

– Խորհրդային իշխանությունների նկատմամբ ես բոլոր եմ տրամադրված: Իմ արտասահման մեկնելու հարցը, որպես թեմի առաջնորդ դրել եմ ոչ թե ես, այլ ինքը Խորեն կաթողիկոսը, հիմնվելով Նոր Ջուղայի (Իրան) թեմական խորհրդի դիմումի վրա, որտեղ ես աշխատել եմ մոտ 10 տարի: Կաթողիկոսը իմ համաձայնությունը հարցրեց արտասահման գնալու մասին, իսկ ես տվեցի իմ համաձայնությունը մեկնելու միայն Ն. Ջուղա (Հնդ իրանական թեմ): Վերցնելով իմ համաձայնությունը կաթողիկոսը դիմում պատրաստեց Ն. Ջուղայի թեմական խորհրդին, որ ինձնից խնդրանքը կհարցվի: Բայց այդ հարցը չորս տարի բաց է մնում: Ես բացատրություն չկարողացա ստանալ:

– **Դուք ճիշտ չեք ասում: Դուք որպես ազգայնական հակախորհրդային ոգով տրամադրված մարդ, պարբերաբար Էջմիածնի վանքի միաբանության այլ անդամների հետ բռնամական զրույցներից ննջարանում էիք խորհրդային իշխանությունը: Առաջարկում ենք խոստովանել:**

– Չեմ ժխտում, որ ես, ինչպես նաև Էջմիածնի վանքի միաբանության մյուս անդամները, ազգայնական ենք և այդ ազգայնական դիրքերից մեր պարբերաբար հանդիպումների ժամանակ քննարկում էինք մեր իրականության առանձին դեպքերը իր երևույթները, այսպես օրինակ հայկական եկեղեցու ճակատագրի հարցը և այլն:

– **Տվեք կոնկրետ ցուցմունքներ, ի՞նչ հայտարարություններ ունեիք դուք հայկական եկեղեցու ճակատագրի մասին:**

– Արքեպիսկոպոսներ Մեսրոպի, Գևորգ Չոռեքչյանի, Արսեն Կիլիկյանի, իսկ երբեմն և կաթողիկոսի հետ

կաթողիկոսի առանձին բնակարանում արքեպիսկոպոս Մեսրոպ Նշանյանն է մեր կռապաշտամ:

– **Տվեք ցուցմունքներ ձեր ազգայնական արտահայտությունների մասին:**

– Ես մտավորից հիշում եմ, որ մեր զրույցներում մենք պատկանում էինք մեր բոլոր ազգայնամոլական զրույցները իրենց չեմ. մտավորապես Հայաստանի հարցում մենք միաբանության բոլոր անդամներս այն կարծիքին էինք, որ Հայաստանի սահմանները զավթումից սեղմված են: Խոսում էինք այն մասին, որ Լեռ. Ղարաբաղը ունի մոտ 150 հազար բնակիչ, բայց այն ինքնավար մարզ է, այն էլ Ադրբեջանի ենթակայության տակ, իսկ Նախիջևանի երկրամասը համարվում է Ինքնավար Հանրապետություն, ունի իր ԿԳԿ-ն, ժողկոմխորհուրդը, երբ նրանց բնակչությունը մոտ 100 հազար է:

Մենք գտնում էինք, որ լավ կլիներ խորհրդային Հայաստանին միացնեին Լեռ. Ղարաբաղը, Նախ. երկրամասը և Ախալքալաքը:

Մենք խոսում էինք նաև այն մասին, որ Հայաստանը Անդրկովկասյան ֆեդերացիայի կազմում այնքան էլ ինքնուրույն չէ:

– **Ի՞նչ խոսակցություններ են եղել ձեր մեջ Գարեգին Հովսեփյանի արտասահման մեկնելու մասին:**

– Խորեն կաթողիկոսը մեզ այն համոզմունքն ուներ, որ Գարեգինը կվերադառնա և կկատարի իր առաքելությունը: Բայց Գարեգինը բաց չթողեց մի քանի սխալներ իր աշխատանքում: Նա կոմպրոմիսի գնաց դաշնակների հետ: Հետո, վերջերս, կաթողիկոսը ստացավ արտասահմանյան թերթերից կտրված նյութեր, որ տեղ դաշնակները գրում էին հոգևորականների նկատմամբ ձերբակալությունների, բռնությունների մասին: Այնտեղ հայտնվում էր, որ ձերբակալվել է հայկական եկեղեցու գլխավոր 20 հոգևորականների հետ: Եղնելով այդ թերթերի տեղեկություններից Մեսրոպ արքեպիսկոպոսի հետ կարծիք հայտնեցինք, որ Գարեգինը այլևս

– Էջմիածնի վանքի անդամների մեջ շրջող խոսակցություններից ինձ հայտնի է դարձել, որ կաթողիկոս Խորեն Մուրադբեկյանը, նախկինում լինելով դեռ վարդապետ, հարել է դաշնակցական կուսակցությանը:

1919 թ. Խորեն կաթողիկոսը այն ժամանակ եպիսկոպոսի կոչումով, որպես ներկայացուցիչ և պատվիրակ մեկնել է դաշնակների հայտնի պատվիրակության Ահարոնյանի Փարիզի կոնֆերանսի հետ, որի հետ շատ մոտ հարաբերությունների մեջ է եղել, գործուղվել է արտասահման Եվրոպա և Ամերիկա, միջոցներ հավաքելու դաշնակցական Հայաստանի համար: Հենց իր, կաթողիկոսի խոսքերով, նրանք հավաքել են խոշոր գումար, բայց են դրանք ամերիկյան բանկում, որտեղ տարեկան կազմել է 400 հազար դոլար: Այդ գումարները նրանք Հայաստան տեղափոխել չկարողացան, քանի որ դաշնակների վիճակը կայուն չէր, բոլշևիկների կողմից վտանգ կար: Այդ գումարներ հետագայում օգտագործեցին դաշնակները, որպես դրամատեր:

Հիշում եմ, ինձ հայտնի դարձավ, որ Խորենը մեծ կապեր ուներ խոշոր դաշնակցական Տիգրան Սիմեոնյանի (դաշնակցական կառավարության արտաքին գործերի նախարար- Ա. Մ.)-ի հետ, որի մասին վկայել եմ:

Նրա գործունեությունների և տրամադրությունների մեջ ոչ մի նախախորհրդային բան երբեք չեմ նկատել, բացի այն ընդհանուր զրույցներ, որոնք վարել են նրա ներկայությամբ:

– **Դուք կանխամտածված թաքցնում եք քննությունից կաթողիկոսի հակախորհրդային գործունեությունը ու տրամադրությունները: Տվեք ցուցմունքներ միաբանության մյուս անդամների հակախորհրդային տրամադրությունների և աշխատանքների մասին:**

– Արքեպիսկոպոս Մեսրոպ Տեր-Մովսեսյանի (Մաշտոցի) մասին ինձ հայտնի դարձավ, որ նա լինելով Թիֆլիսի թեմի առաջնորդ 1914 թ.

15 թ. եւ 16 թ. Ազգային ժողովի (Անդրանիկի) պատգամավոր նախագահը, ժամանակագրության է գալիս ազգային կառավարության կազմավորումը: Ինձ համար հայտնի է, որ նա «Դաշնակցության» կուսակցության անդամ չի եղել, իսկ նրա տոհմագրությունից ու գործունեությունից երեւում է, որ համակրանք է ունեցել այդ կողմերին:

Արեւմտահայ Արամ Կլեկչյանի մասին ինձ հայտնի է, որ նա դեռ փոքրուց եղած ժամանակ գտնվել է «Դաշնակցության» կուսակցության: Դաշնակցության կառավարման ժամանակ 1919/20 թթ. եղել է դաշնակցական դատախազ, բայց Արամը բազմաթիվ հայտարարում է, որ նա այդ ծառայությունը իր կամքից անկախ է կրել, որ ինքը երբեք չի գտնվել դաշնակցական:

Արտասահմանում դաշնակցներ իրենց բերանում արեւմտահայ Մասիս Մոխսեսյանին եւ Արամ Կլեկչյանին անվանում են խորհրդային իշխանության գործակալներ:

Միապետության մասին անդամներ չեմ խոսում ոչ մի հակառակական բնույթի լուրջ տեղեկություն հայտնի չէ:

Ինչպես նկատելի է հարցաքննությունների ժամանակ, Բագրատ արեւմտահայը ամեն կերպ ձգտել է ներկայացնել կարողիկոսի եւ միաբանության անդամների միջեւ խորհրդային կարգերի հասցեին ամեն ինչ ճշգրիտ տեղեկությունները, համեմատաբար միամտաբար կարծելով, որ դրանով վնաս չի հասցնի նրանց: Իսկ հետագա շրջանի տեղեկությունները նա միշտ ընդհատում է, որ նրանք 1920-ից հետո, որպես հակագործունեություն չեն վարել եւ նույնիսկ դրսում համարվում են խորհրդային իշխանությունների գործակալներ: Բայց բռնությունների մեքենան գործում էր եւ ոչ մի կերպ այն կանգնեցնել հնարավոր չէր: Ձերբակալման պահից, անկախ ննության ընթացքից, դատապարտված էր նաեւ Բագրատ արեւմտահայը:

Ահա տխրահռչակ Հայկական ԽՍՀ ՆԳԺԿ «եռյակի» 1938 թ. փետրվարի 28-ի խորհրդակցության վերջնագիրը.

«ԼՍԵՑԻՆ՝

Հայկ. ԽՍՀ ՆԳԺԿ ՊՎԿ 4 բաժնի գործը հ. 4593, Վարդազարյան Բագրատ Պողոսի, 1869 թ. ծ., բն. գ. Վաղարշապատում նույն շրջանի, արեւմտահայ:

Մեղադրանքով՝

Մեղադրվում է այն բանում, որ լինելով հ/խ տրամադրված տարր, պետք էր էջմիածնի վանքի հոգեւորականների շրջանակներում, պարբերաբար վարում էր հ/խ ագգ. ագիտացիա եւ ուներ հ/հ արտահայտություններ հայցեագրված կուսակցության եւ կառավարության:

ՈՐՈՇԵՑԻՆ՝

Բագրատ Պողոսի Վարդազարյանին ԳՆԴԱՀԱՐԵԼ, անձամբ իրեն պատկանող իրերը բռնագրավել»:

Գործում բացակայում է տեղեկություն պատիժն ի կատար ածելու մասին: 1958 թ. օգոստոսի 2-ին ՀԽՍՀ Գերագույն դատարանի, քրեական գործերի դատական կոլեգիայի որոշմամբ եռյակի վերոհիշյալ որոշումը բեկանվել է եւ գործը վարույթում կարճվել՝ հանցանքի ապացուցված չլինելու պատճառով: Տվյալ որոշման մեջ մասնավորապես նշված է՝

«Գործի մեջ՝ չկա որեւէ ապացույց Վարդազարյանի հակախորհրդային արարքի մասին: Գործին կցված Սուրադբեկյան Լեւոնի ցուցմունքի պաշտոնական այն մասին, որ նա համախոհ կի եղել է իր եղբոր՝ կաթողիկոս Խորենի տանը, որտեղ նրա համախոհների հետ ունեցել է հակախորհրդային նացիոնալիստական բնույթի զրույցներ՝ այդ ցուցմունքը իրականությանը չի համապատասխանում, քանի որ ստուգման նյութերով պարզված է, որ Մուրադբեկյան Խորենը (կաթողիկոս) եւ նրա համախոհները քրեական պատասխանատվության չեն ենթարկվել: Ինքը՝ Մուրադբեկյան Լեւոնը քրեական պատասխանատվության է կանչված անհիմն...

Այսպիսով, գործի անբողջական տվյալներով Վարդազարյանին առաջադրված մեղադրանքը ապացուցված համարել չի կարելի...»:

ԱՐՄԵՆ ՄԱՐՈՒԹՅԱՆ

ԱԶԳ

ԵՐԵՎԱՆ

«Ազգի» սեպտեմբերի 30-ի համարում արդեն հայտնել էինք, որ Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովի կողմից զորահրաժեշտյան մեջ մեղադրված «Մոսկովսկի կոմսոմոլեց» թերթի լրագրող Վադիմ Պոպցովի գործը անդադրության է տրվել: Ժողովրդական պատգամավոր Օլգա Գուլյունովան որոշում էր կայացրել, թե որ 3 անգամ ոչ հարցնի պաշտ-

Մեկնաբանները կարծում են, որ նախագահի ուշադրության վրա ազդել է այն հանգամանքը, որ ՇՄՆոՒ Ռուսաստանում չկան են մինչեւ այս խորհրդարանական, ապա նաեւ նախագահական ընտրությունները: Բացի այդ, նախագահ Ելցինը համարում է, որ մեկ տարի առաջ չեղի ունեցած «Մոսկովսկի կոմսոմոլեց» թերթի թղթակից Դմիտրի Խոլոդովի սպանությունը լրագրողների մոտ անբարյացակամ վերա-

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Բոլո՞րն են հավասար օրենքի առջեւ

Գրաչովը ներկայանալու է դատարան

ճառով դատարան չներկայացած Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովը պետք է հարկադրական միջոցներով բերման են ենթարկվեր: Իսկ դատավորուհի դրան Պավել Գրաչովը հայտարարել էր, որ հոկտեմբերի 25-ին նշանակված դատական նիստին էլ չի ներկայանալու, քանի որ հենց այդ ժամանակ պաշտոնական այցով Հունաստանում է լինելու: Այս դատական գործը գրավել է ամբողջ աշխարհի ուշադրությունը, քանի որ ուրիշ ոչ անձնական նշանակություն: Ուրվելու է, թե բոլո՞րն են արդյոք Ռուսաստանում հավասար օրենքի առջեւ, թե՞ առաջվա նման ոչ:

Այդ խնդրում երիտասարդ եւ քաջարի դատավոր Օլգա Գուլյունովայի որոշումը կարեւոր է պատմական համարել եւ բոլորը սպասում էին, թե ինչով կվերջանա այդ գործը: Եւ ահա, երեկ առաջ օրը Ռուսաստանի նախագահի մամլո քարտուղար Մեդվեդեւը հայտնել է, թե նախագահ Ելցինը հանձնարարել է Գրաչովին այնուամենայնիվ փոփոխել աշխատանքային ծրագրերը, որպեսզի կարողանա ներկայանալ հոկտեմբերի 25-ի դատական նիստին: Իսկ պաշտպանության նախարարի ներկայացուցիչը հայտնել է, որ Պավել Գրաչովը դատական նիստի պատճառով փոխել է իր ծրագրերը:

թերթում էր առաջացրել պաշտպանության նախարարի դեմ եւ միավորել էր նրանց այդ հարցում: Մի տարի առաջ նախագահի լրատվական միջոցների եւ առաջին հերթին «Մոսկովսկի կոմսոմոլեց» թերթի հարձակումներից պաշտպանում էր Պավել Գրաչովին, որը համախ եւ ցուցադրաբար արհամարհել է հասարակական կարծիքը: Այժմ իրադրությունը փոխվել է, եւ Բորիս Ելցինը ընտրություններից առաջ ցանկանում է հաշվել լրագրողների հետ:

Սակայն անկախ այն բանից, թե ինչպիսի դրդապատճառներ է ունեցել Ռուսաստանի նախագահը, այս որոշումը նախադեպ է եւ այդ պատճառով էլ պատմական նշանակություն ունի:

ԱՐՄԵՆ ԲԱԲԻ

ԹԵՀՐԱՆ

Ադրբեջանը խոստումներ է տալիս Իրանին

Ինչպես արդեն տեղեկացրել էինք «Ազգի» հոկտեմբերի 13-ի համարում, Թեհրանում հանդիպում էր տեղի ունեցել Իրանի նավթի նախարար Աղազադեի եւ Ադրբեջանի «Սոկար» նավթընկերության նախագահ Նատիկ Ալիեւի միջեւ: Իրանի «Էթթելաաթ» օրաթերթի հոկտեմբերի 14-ի համարում տեղեկացվում է, որ Նատիկ Ալիեւը իր Թեհրան այցելության վերջին օրը լրագրողի հետ ունեցած հարցազրույցում դրական համարել Աղազադեի եւ Իրանի նավթի ղեկավարների հետ վարած բանակցությունների արդյունքները ու պարզաբանելով Իրան այցի նպատակը, ասել է. «Հավելի առնելով վերջին շրջանում Թեհրան-Բաքու հարաբերությունների բուլացումը, որը ծագել էր Իրանի՝ Ադրբեջանի նավթի կոնսորցիումից դուրս գալու հետեւանքով, անհրաժեշտ էր երկու երկրների միջեւ համագործակցությունը նորից վերականգնելու նպատակով սերտ շփում ներ հաստատել Իրանի ղեկավարների հետ»:

Հանդիպման ընթացքում Ադրբեջանը առաջարկել էր Իրանին համագործակցել «Շահ Դենիզ» նավթահանքի նախագծին: Ըստ Ալիեւի պարզաբանման, այդ նախագծին համագործակցելը Կասպից ծովի նավթի կոնսորցիումի համեմատությամբ ավելի քիչ ծախսեր ու ներդրումներ է պահանջում, իսկ շահույթը նույնն է:

Որոշվել է, որ Ադրբեջանն իր հնարավորություններով ու միջոցներով պետք է իրագործի աշխատանքներն ու արդյունահանված նավթն առաքի Իրան: Սակայն վերջնական պատասխանը Իրանի նավթի նախարարը հետաձգել է:

Հանդիպման ընթացքում Ադրբեջանի կողմից առաջարկվել է ստեղծել Կասպից ծովի շրջանում նավթի ու գազի հանքահորերի հետազոտման ու հորատման համատեղ ընկերություն, որի առնչությամբ Իրանի ղեկավարները խոստացան իրենց կարծիքը հայտնել քննարկումներից հետո:

Նաթեղ Ալիեւի կարծիքով, Իրանի մասնակցությունը Ադրբեջանի տնտեսության տարբեր ծրագրերին հիմք կծառայի երկու երկրների ավելի մերձեցմանը:

Ս. Գ.

ՍԱՔԱՇՎԻԼԻ

Սպասվում է վրաց-աբխազական նոր հակամարտություն

Ինչպես արդեն «Ազգը» հայտնել էր սեպտեմբերի 19-ի համարում, դեռեւս մի քանի ամիս առաջ Վրաստանի ղեկավար Էդուարդ Շեւարդնաձեն մի ծրագիր էր առաջարկել, ըստ որի ռուսաստանյան խաղաղարար ուժերը պետք է Ինգուրի գետից տեղափոխվեին Գալիձգա գետ: Դա հնարավորություն կտար վրացական ադմինիստրացիային վերադառնալ հիմնականում վրացիներով բնակեցված Աբխազիայի Գալիի շրջան, այն դարձնելով հենակետ հետագա գործողությունների համար: Վրաստանի ծայրահեղականները Աբխազիայի վրացական համայնքի առաջնորդ Թամազ Նադարեիշվիլու գլխավորությամբ մեծ հույսեր էին կապել այդ ծրագրի հետ: Սակայն այն ժամանակ այդ ծրագիրը ձախողվեց, քանի որ ռուսական զորքերը տեղից չշարժվեցին: Ռուսաստանի վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինի Թբիլիսի կատարած այցի ժամանակ Վրաստանի ղեկավարն այդ հարցը կապել էր 88 կմ երկարություն ունեցող վրաց-չեչենական սահմանի ռուսաստանյան սահմանապահների հետ համատեղ պաշտպանելու հարցին, որը շատ էր հուզում ռուսաստանյան կողմին, քանի որ Ռուսաստանն իր սահմանի այդ հատվածը չի կարողանում վերահսկել այնտեղ գտնվող Դուդաեւյան զինված կազմավորումների պատճառով: Վերջերս հաղորդագրություն եղավ այն մասին, թե վրաց-չեչենական սահմանը վերահսկվում է ռուսաստանյան եւ վրացական սահմանապահների միացյալ ուժերով: Սպասվում էր, որ փոփոխություններ կլինեն նաեւ Ինգուրի գետի երկայնքով ձգվող այսօրվա վրաց-աբխազական սահմանում: Եւ իրոք, հինգշաբթի օրը հաղորդագրություն եղավ, որ Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովի զորքերի վերատեղաբաշխման մասին հրամանը չկատարելու համար պաշտոնանկ է արվել վրաց-աբխազական հակամարտության գոտում ԱՊՀ երկրների խաղաղարար ուժերի շտաբի պետ գեներալ-լեյտենանտ Պավել Բագնյուկը եւ որ արդեն Սուխումում է ժամանել գեներալ-մայոր Վալերի Պեսրիկը, որը նշանակվել է այդ պաշտոնին Բագնյուկի փոխարեն: Գեներալ-լեյտենանտ Բագնյուկն այդ առիթով հայտնել է լրագրողներին, որ իրեն հեռացրել են առանց բացատրությունների, քանի որ ինքը որպես ռուսաստանյան գեներալ անցանկալի է դարձել վերադաս պետի համար: Պավել Բագնյուկը համարում է, որ իրեն պաշտոնանկ անելը կապված է Աբխազիայի խաղաղարար ուժերի գործողությունների հետ, որոնք ծրագրված էր անցկացնել սեպտեմբերի 19-ից մինչեւ հոկտեմբերի 2-ը: Ռուսաստանի պաշտպանության նախարարության ծրագրի համաձայն, նշված ժամանակահատվածում նախատեսված է եղել Անդրկովկասում ռուսաստանյան զորքերի խմբի հիմնականում վրացական ազգության զինծառայողներից բաղկացած զորամասերի վերատեղավորում Վրաստանի Զուգդիդիի շրջանից Աբխազիայի Գալիի շրջան, ինչը կնշանակեր Աբխազիայի Գալիի շրջանի փաստացի անջատում: Սուխումի իշխանություններն այդ բանին չէին համաձայնի եւ նոր պատերազմ կսկսվեր: Պաշտոնանկ արված գեներալն ասել է, որ հրաժարվելով կատարել Պավել Գրաչովի հրամանը, ինքը կանխել է վրաց-աբխազական մի նոր զինված հակամարտություն եւ որ իր համար ամենակարեւորն այն է, որ իր խղճին արյան դրոշմ չլինի եւ այն անբիծ մնա: Գեներալը են բացառում է, որ պաշտոնանկ արվելուց բացի իրեն սպառնում է նաեւ հեռացում ռուսաստանյան բանակից: Նա չի բացառում, որ իրեն կարող են զրկել գեներալի կոչումից:

Պետք է ենթադրել, որ նոր նշանակված գեներալ-մայոր Վալերի Պեսրիկը չի հրաժարվի նախարար Գրաչովի հրամանները կատարել եւ Աբխազիայում նոր իրադարձություններ են սպասվում:

Վ. Է.

ԲԱՔՈՒ

«Լրագրողների բանտարկությունը հարված է ժողովրդավարությանը»

Բաքվում լույս տեսնող ընդդիմադիր «Չեշմա» (Աղբյուր) թերթը մեծ ժողովրդականություն էր վայելում: Այն հրատարակվում էր մի քանի երիտասարդ լրագրողների կողմից համարյա թե նախանձարժան տեխնիկական միջոցներով եւ շատ փոքր տպաքանակ ուներ: Այդ պատճառով էլ «Չեշմայի» գործընկերները թերթի կրպակներ չէր հասնում, այլ ձեռքից ձեռք էր փոխանցվում: Թերթում տպագրվում էին ծաղրանկարներ, անեկդոտներ եւ ծիծաղելի պատմություններ իշխանական գործիչների, նախագահի, նախարարների, պատգամավորների մասին: Կառավարող շրջանը անհնար էր չծիծաղել: Դա դուր չի եկել իշխանություններին եւ այս տարվա փետրվարին թերթի 4 լրագրողներն ու գրիչը ձերբակալվել ու մինչ այժմ կալանքի տակ են: Չորեքշաբթի օրը Բաքվի քաղաքային դատարանը նրանց մեղավոր ճանաչեց նախագահ Հեյդար Ալիեւի պատիվն ու արժանապատվությունը վիրավորելու, անեկդոտներ ու ծաղրանկարներ հրապարակելու եւ տարածելու մեջ եւ դատապարտեց ազատազրկման. գլխավոր խմբագիր Արզու Աբդուլլաեւին 5, Յաղուբ Մամեդովին 3, Ասիֆ Ահմեդովին 2, Մաիլ Բայրամովին 2 եւ տեխնիկական աշխատակից Միրզաբալա Յեյնալովին 2 տարի ժամկետով: Լրագրողները դատարանում մինչեւ վերջ համառում էին իրենց եւ վերջին խոսքում անգամ ծաղրեցին դատի կազմակերպիչներին, ինչպես նաեւ Ադրբեջանում գոյություն ունեցող կարգերը: Գլխավոր խմբագիր Արզու Աբդուլլաեւը մասնավորապես ասաց, որ ոչ մի ժամանակ չէ արգելել մարդկանց ծիծաղել տիրող հասարակական կարգերի եւ չինովնիկների բթության եւ հիմարության վրա: Նա հայտարարեց, որ լրագրողների դատավարությունը խորհրդարանական ընտրությունների նախօրեին ընդդիմության դեմ կառավարության կողմից տարվող պայքարի մի մասն է: Ադրբեջանի լրագրողների կարծիքներն այդ դատավարության վերաբերյալ տարբեր են: Իշխող «Նոր Ադրբեջան» կուսակցության լրատվական վարչության պետ Էլդար Սաբիրօղլին, օրինակ, համարում է, թե «Չեշմայի» աշխատակիցներն արժանի պատիժ են կրել, քանի որ վիրավորել են Ադրբեջանի նախագահի պատիվն ու արժանապատվությունը: Իսկ անկախ լրագրողների «Նոր սերունդ» միավորման ղեկավար Արիֆ Ալիեւն այդ դատավարությունը համարում է խոսքի ազատության խախտում եւ ասել, որ չի ընդունում այն օրենքը, ըստ որի դատել են երիտասարդ լրագրողներին: Նա «Չեշմայի» աշխատակիցներին խղճի կալանավորներ է համարում: Արիֆ Ալիեւն ասել է նաեւ, որ այդ դատավարությունը բացասական ազդեցություն կունենա Ադրբեջանի ժողովրդավարական ժամանակի զարգացման վրա: Արեւմտյան երկրների իրավապաշտպանները ու կազմակերպությունները խիստ բողոքներով հանդես են եկել Ադրբեջանում մարդու իրավունքների ոտնահարման դեմ:

Վ. Է.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Ո՞րտեղի՞ց է մարդն ուժ գտնում տառապանքից իր կյանքը շարունակելու համար: Պատասխանները տարբեր են ու բազում: Վալտեր Արամյանի գրքի եւ մարդու պարագային, կարծում եմ, դա հոգու այրող ցավն էր, վերջապես ներսում կուտակված տանջանքների հարատեւ դուրս ժայթքելու ծարավը: Չէ՞ որ 1909 կյանքի այդ ողբերգական շրջանի մասին, միեւնույն է, դրանցում եւ ոչ մի փաստ, ոչ մի իրողություն, ոչ մի հույզ ու խոհ չի կրկնում մյուսին, մնում է եւ մնալու է ինքնատիպ ու զարմանալի:

Վալտեր Արամյանի գիրքն ընթերցելիս առաջին տպավորությունն այն է, թե ընկել ես հրաշապատում մի աշխարհ, ծանոթ ու սիրելի դեմքերով մտավորական մարդկանց բնական մահվան հետ, «ոգում էին իրենց ձեռով ոչնչացնել նրանց: Նրանք գիտեին իրենց առաջնորդի բնույթ ճաշակը»: Բայց շատերն էին մահվանը վեհ լռում նրանցից: Իսկ դիմացողներն ու արդյոքները... Կյանքը ամենատարբեր ձեւերով է տնօրինում նրանց ճակատագիրը: Վ. Արամյանը բոլոր դեպքերում չի ար-

«ԱԶԳԻ» ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ողբերգություն եւ կյանք

ջին Էջմիածնում ծնված, գրին ու գրչությանը «խելքը տված» երիտասարդը, որ իր գրական առաջին փորձերն էր անում, ստիպված եղավ կյանքի ամենադաժան տարիները, իբրեւ «ժողովրդի թշնամի», անցկացնել Կոլիմա կոչվող հյուսիսային անծանոթ ու դաժան երկրամասում: Անտանելի տասնյակ տարիներ, որոնց ընթացքում արյունն ու զգացմունքը, անմարդկային այդ բեռը մարդկային անհնարին ճիգով կրեց ու պահեց իր հոգում... կես դարից ավելի: Եվ երբ հնչեց ժամը ու փորձեց այդ ամենը հանձնել մարդկանց... չդիմացավ նրա արդեն հիվանդագին սիրտը. «Կոլիմա» հուշագրական գեղարվեստական գիրքը ընդամենը մարեց, հանգավ ի հող:

Բայց գիրքը մնաց... Իր հոգու ու սրտի, թերեւս, ամենաանփոխարինելի այդ եռքը տպագրվեց 1994 թվականի վերջերին Անթիլիասում, Կաթողիկոսարանի տպարանում, այն ժամանակ Կիլիկիայի Ս. Աթոռի Վեհափառ հայրապետ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ կաթողիկոսի, ներկայումս Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա-ի բարեհաճ կարգադրությամբ, «իբրեւ յիշատակ գնահատանքի փառաւորեալ գրողին, արձակագրին ու թարգմանիչին»:

Այսօր բազմաթիվ են 30-ական թվականների, ստալինյան համակենտրոնացման ճամբարների ու բռնությունների մասին պատմող փաստավավերագրական, գեղարվեստական ժառանգություններն ու գրականությունը: Վալտեր Արամյանի «Կոլիմա (հուշեր Կոլիմա գետի բանտերից)» գիրքը պարզապես լրացնում է Սոլժենիցինի, Ռիբակովի, Մահարու, Ալազանի եւ էլի շատերի ստեղծած երկերի շարքը: Սակայն դրանից չի նվազում նրա արժեքն ու նշանակությունը: Քանզի որքան էլ շատ գրվեն գրքեր մեր ներով (այստեղ են Կարո Մելիք-Օհանջանյանը, Պողոս Մակինցյանը, Տաճատ Խաչվանքյանը, Այազանը, նշանավոր ջութակահար Կոգանը, Մոսկվայի Մեծ թատրոնի հայտնի բաս Արտամոնովը...), ո-

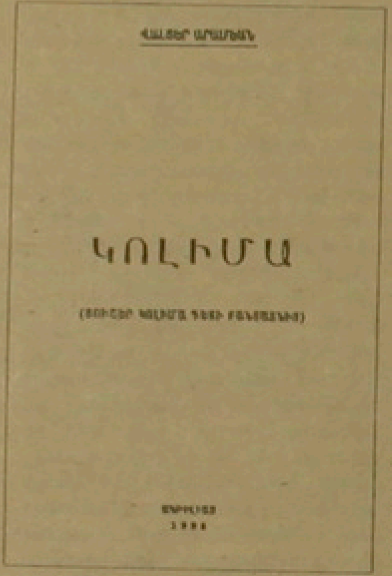

րոնք ժողովրդական հեքիաթների հերոսների նման չար կախարդի կամքով հայտնվել են սառցի բանտարկությունում, անհնարին զրկանքների ու փորձությունների ենթակա, որ սարսուռը այնտեղից չափերի է հասնում, որ դառնում է անհավատալի:

Ոչ ոք ես չի գալիս այդ աշխարհից, որ մարդկանց խմբերը «շարժվող գերեզմաններ» են հիշեցնում, որ մարդն «ագաս է» զգալու, մտածելու, դատելու կարողություններից. «այնտեղ անշունչ փայտի վրա շոր են հագցնում ու աշխատեցնում» ածուխի ու ոսկու հանքերում, տայգայի սառնաշունչ անտառներում եւ որ քիչ ու թերուս փախչողները ոչ մի կերպ չեն ուզում հաշտվել հաս-բազրում, չի զոհավորում իրականությանը. ոմանք կոտրվում են, հուսալքվում, ոմանք էլ «ոչ միայն արդարացնում էին բանտերն ու զնդանների կախարդությունները, այլեւ անհրաժեշտ էին համարում այդ ամենը պետության շահերը պաշտպանելու համար»: Բայց, ի վերջո, ամենազարմանալին ոչ թե ողբերգությունների այս ծավալումն է, այլ համատարած արմատի այդ միջավայրում մարդկային հոգու կենսունակության հաղթանակը: Չնայած ամեն ինչին, ընթանում է կյանքը, ապրում են մարդիկ, սիրում ու ատում, ամուսնանում ու բաժանվում, տխրում եւ ուրախանում, դժբախտ կամ երջանիկ են զգում իրենց: Ու գլխավորը դժվարությունը չէ, տառապանքը չէ, գլխավորը ազատությունն է, որն ունենալով, շատերը պարզապես ցանկություն են հայտնում մնալու եւ շարունակելու ապրել նույն այդ տայգայի խորքերում, ինչպես Նիկոլայ Պետրովիչն ու Եվդոկիա Պավլովնան: Ու կյանքն ամեն տեղ նման է կյանքի, եւ ամենեւին էլ արտառոց չէ, որ խուլ այդ վայրերում անգամ ռուս մուժիկ Նիկոլայը Լեոպոլդ է կարդացել ու հաջատեղյակ է հայերի ազգային ողբերգությանը, իսկ անհայտ տառապյալ հայր ինքնամփոփարարության ձեւ է գտնում ու ասում է, որ Ստալինի մինիստրը ծնկաչոք լիզել Անդրանիկի գնդի ոտքերը:

Անհավատալի ողբերգություններ, տառապանքներ, զրկանքներ ու զավեր կան Վալտեր Արամյանի «Կոլիմա» գրքում, բայց նաեւ կյանքի ծարավ, կյանքի սեր ու փառաբանություն, ու հավատ՝ մարդ լինելու եւ անհնարին մարդկայնությամբ անմարդկային ժամանակը հաղթահարելու համար:

ՊԵՏՐՈՍ ԴԵՄԻՐՃՅԱՆ

Երգեր՝ նուրբ ու վիրավոր

Արցախը արյուն է ու կա: Եւ ոչ միայն իր պայքարով, ահրությամբ ու տոկունությամբ, այլ նաեւ իր խիզախությամբ, բազում ցավերի ու դավերի մեջ չմարող սիրո ու սրտի կրակներով: Այդ կրակների լույսի ու ջերմության մի մասնիկն է բերում Ժաննա Հակոբյանը, որն արդեն լույս է ընծայել բանաստեղծությունների երկու ժողովածու «Սիրո աղոթքներ» (1992) եւ «Վիրավոր անուրջներ» (1995):

Երգաշխարհով հիվանդ եմ ես,
Օ՜, մինչեւ մահ...
Հիվանդ եմ ես անբուժելի...

Խոստովանում է նա եւ կյանքում տարիների մեջ ծորացնում իր կարոտի, սիրո, հույսերի եւ հուսախաբությունների, երջանիկ ու տառապագին ապրումների պատմությունը: Ինչպես եւ կարելի էր սպասել, Ժաննա Հակոբյանի պոեզիայի գլխավոր նախերը Սերն է, ինքնարտահայտման անհնարինը ու ամենակուլ այդ զգացմունքը, որի ներսում փոխ ամեն մի անտարբերություն, սուտ ու խաբեություն ներքին բաղձում նրա զգայուն սրտի վրա: Իսկ բնույթը իր Սիրո խենթությունն է, ներքին անդադար կռիվը, մինչեւ վերջ պայքարելու կիրքը, որ վայրի խոլոս ու հպարտ լեռների մեջ: Ու թեեւ ավելի իրական են թվում

ճշմարիտ իր արմատներին տրված հարվածները, հույսի կորուստն ու հիասթափության պահերը, «բայց «Վիրավոր անուրջներ»-ի հեղինակին ապրելու կյանքի մեծ առեղծվածի մեջ ինքն իրեն ճանաչելու ու տեսնելու ուժ են տալիս մայրը եւ իր սփյուռքի ու անդարձ լռանցքյար... ճշմարիտ գովելին է, համարում իրեն («Եղինիկն եմ ...») եւ որի հանդեպ համարում են նույնիսկ շրթունքները:

Թե ասվածների
Լեզվով էլ խոսեմ,
Քեզ համար երբեք
Չեմ գտնի բառեր.
Որով կարենամ
Սիրտս շերտ առ շերտ
Բացել քո առաջ...

«Երգ Արցախին»

Ու նաեւ չգրված այդ տողերի մեջ է Ժաննա Հակոբյանը, որ բերում է մեզ արցախյան նուրբ ու վիրավոր սրտի ճշմարիտ արձագանքները:

Պ. Դ.

ԱԶԴԱԳԻՐ

«Արխո» թատրոն

Այսօր եւ վաղը Էդգար Էլբակյան «Արխո» թատրոնը կներկայացնի Արմեն Էլբակյանի նոր բեմադրությունը՝ Սունդուկյանի «Քանդած օջախը»: Սկիզբը՝ ժամը 16-ին:

Ազգային օպերայի եւ բալետի թատրոն

Այսօր հանդիսատեսը կարող է դիտել Վերդիի «Օթելլոն»: Բեմադրությունը՝ Տիգրան Լեւոնյանի, դիրիժոր՝ Յուրի Դավթյան: Դերերում. Օթելլո՝ Տ. Լեւոնյան, Դեզդեմոնա՝ Հ. Հացագործյան, Յագո՝ Կ. Սիմոնյան, Կասիո՝ Ե. Մանուչարյան: Վաղը թատրոնը կներկայացնի «Անուշ» օպերան: Դիրիժոր՝ Յ. Դավթյան, բեմադրությունը՝ Տ. Լեւոնյանի: Դերերում. Անուշ՝ Լ. Մարտյան, Սարո՝ Գեղամ Գրիգորյան, Մոսի՝ Կ. Սիմոնյան: Սկիզբը՝ ժամը 14-ին:

«Մետրո» թատրոն

Այսօր եւ վաղը թատրոնը հրավիրում է դիտել «Հեյ, ջան, Շաշասան» շոուն: Սկիզբը՝ ժամը 17-ին:

Դրամատիկական թատրոն

Այսօր թատրոնը կներկայացնի էդ. դե Ֆիլիպոյի «Իտալական ամուսնություն», իսկ վաղը՝ Օսյանի «Մեր եւ ծիծաղ» ոչխարները: Սկիզբը՝ ժամը 15-ին:

ԿԱՊԵՐ

«Մայաք Նովան» հյուրընկալեց «Նավային»

Իրանի մշակույթի շաբաթն ավարտվեց

Երեկ ՀՀ ռադիոհեռուստատեսության «Սայաթ Նովա» աշուղական երգի խմբի հրավերով (գեղարվեստական ղեկավար՝ Թովմաս Պողոսյան, տնօրեն եւ թե մայրիկ՝ Սամվել Միրզոյան) Իրանի ռադիոհեռուստատեսության «Նավա» ազգային նվագախումբը մտերմիկ մի հանդիպում ունեցավ, որի նպատակը, տանտեր Թովմաս Պողոսյանը ձեւակերպեց որպես 2 ժողովուրդների, պետությունների եւ մշակույթների բարեկամության հնարավոր առիթ: «Սայաթ Նովան» հնչեցրեց Սայաթ Նովայի, Ջիվանու, Նոր Ջուղայի 18-րդ դարի աշուղ Տեր Կարապետի, Աշուղ Ղարիբի, ինչպես նաեւ ժամանակակից աշուղ, խմբի անդամ Գեւորգ Գրիգորյանի ստեղծագործություններից: Այնուհետ բեմը տրամադրվեց «Նավային»: Խմբի բառահար Մեհրդաս Դելնավազին հայտնեց, որ Սայաթ Նովան իր սիրած աշուղներից է՝ նրա նկարը կախված է իր սենյակի պատից, իսկ 59, 60 թվականներին Իրանի Արարատ մարզավանում խումբը հանդես է եկել հայ երգիչ, ասմունքողների մասնակցությամբ, որի ժամանակ հնչեցրել է Սայաթ Նովայի ստեղծագործությունները: Այսօրվա հայտագրում հայ հեղինակներին ընդգրկելու մեր առաջարկին որն Դելնավազին պատասխանեց, թե միակ խնդիրը նոտաներ գտնելն է: Մշակույթի օրերից բավականաչափ տպավորված է: «Շատ ուրախ եմ, որ Ձեր մշակույթի թանկված շերտերը տեսան: Երեւանում համոզվեցինք, որ Աստված հայ ժողովրդին հաստուկ է օգնել»: Մի քանի համերգատարահում են հասցրել լինել՝ լսել են Հայաստանի ֆիլհարմոնիկին, «Օթելլոն»: «Նավան» 60 հոգուց բաղկացած խումբ է, որից Երեւան էին եկել միայն 7-ը: Ծանոթ նվագարանների (լյամանչա, սրինգ, սանթուր, թմբուկ, թառ) կողքին Չախալաֆ Յաղմային ներկայացնում է տոռքը: Պարոն Դելնավազին խոսելով իր տիկնոջ՝ խմբի տոռքահարուհու մասին, ասում է, որ նա բեմ բարձրացող միակ կինը չէ, այսօր Իրանում կանայք մշակութային կյանքին բավականաչափ մասնակցություն ունեն: Ինչ վերաբերում է կենսամիջոցներին, ապա պետության կողմից հովանավորված արվեստագետն ապահով խավ է համարվում:

Հանդիպման ավարտին հյուրերին «Մեսրոպ Մաշտոց» կրծքանշաններ եւ «Սայաթ Նովա» էջանշաններ բաժանվեցին, իսկ մտերմիկ զրույցը շարունակվեց թեյասեղանի շուրջ:

Ա. Հ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Օշականի վեպը կներկայացվի ԱՄՆ-ում

Նոյեմբերի 8-ին, ԹՄՄ Պեկնեպյուրյան սրահում ԹՄՄ Լոս Անջելեսի մասնաճյուղը կազմակերպում է Հակոբ Օշականի «Կեանքին դէս» վեպի հրատարակային ներկայացումը՝ գրքի առաջին հրատարակության առիթով, տեղեկացնում է ԱՄՆ-ում լույս տեսնող «Նոր օր» եռօրյան՝ իր հոկտեմբերի 11-ի համարում: Ե լույք կունենան Վահե Օշականը՝ վեպի վերլուծությամբ եւ Օշին Քեշիշյանը՝ Օշականի կյանքն ու վաստակը ներկայացնելով:

ԱՄՆ-ում կտոնվի Օտյանի 125-ամյակը

Հոկտեմբերի 29-ին, ԹՄՄ Պեկնեպյուրյան սրահում ԹՄՄ Լոս Անջելեսի մասնաճյուղը կազմակերպում է Երվանդ Օտյանի ծննդյան 125-ամյակին նվիրված հոբելյանական երեկո, տեղեկացնում է ԱՄՆ-ում լույս տեսնող «Նոր օր» եռօրյան՝ իր հոկտեմբերի 11-ի համարում: Երեկոն նախագահելու է «Երուանդ Օտեանի յիշատակին» մրցանակի հրատարակիչ Հարություն Սիմոնյանը, գլխավոր բանախոսն է Բոստոնի «Արմինըն Միրրոր Սփեքթեյթըր» թերթի խմբագիր Արա Գալայճյանը: Երեկոյի ընթացքում Վաչե Սեմերճյանի կողմից կներկայացվի եւ կհնչեն «Երուանդ Օտեանի յիշատակին» մրցանակ... կցուցադրվեն Հայֆիլմ ստուդիայի «Ընկեր Փանջունի» ֆիլմից հատվածներ: Գեղարվեստական բաժնին կմասնակցեն դերասաններ Լուլու Ջեր Մանուկը, Լուդվիգ Թադեւոսյանը, Վարդուհի Գոճայանը, Արմեն Գեւորգյանը:

Առաջին անգամ Երեւանում
ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
դանիական «Սեւ կակաչ»
100 տոկոսանոց մեղր եւ
հոլանդական կաթնա-
սեր մատչելի գներով:
Զանգահարել
420347, 528705

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հոկտեմբերի 23-ին, ժամը 14.30-ին, Հայաստանի գրողների միության Մեծ դահլիճում տեղի կունենա գերեկույթ՝ նվիրված արվեստի վաստակավոր գործիչ, ռեժիսոր Նորայր Սարգսյանի հիշատակին:

Գրիգոր Նարեկացի «Մատեան ողբերգութեան», կարդում է դերասանուհի Մարինե Սարգսյանը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՆՀԱՊԱՂ ՇՏԱՊԵՔ ԴԻՏԵԼ
ՈԶՆԻՆԵՐ-ի
ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ԵԼՈՒՅԹՆԵՐԸ, ՈՐ ԿԿԱՅԱՆԱՆ
Հոկտեմբերի 19-ին, 20-ին, 21-ին և 22-ին
ՏՈՄՍԵՐՆ ԱՌԱՎԵԼԱՊԵՍ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ՝
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ ՊԱԼԱՏՈՒՄ՝
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԻՑ ԱՌԱՋ. ՍԿԻԶԲԸ 18-00-ին
VOZNINER
1995

digitised by A.R.A.R.@

ՍՊՈՐՏ

38-ամյա Խորեն Ինջեյանը պրոֆեսիոնալ ռինգում

ՍԱՄՎԵԼ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Ինչպես տեղեկացրեց հանրապետական տարածաշրջանային բռնցքամարտի ղեկավար մարզիչ, ՀՀ վաստակավոր մարզիչ, ԽՍՀՄ նախկին հավաքականի Լեոն Հովհաննիսյանը, 38-ամյա հայ անվանի բռնցքամարտիկ Խորեն Ինջեյանը, որը հիմա բնակվում է Լոս Անջելեսում, տարիներ անց ռինգ է վերադարձել և այն էլ պրոֆեսիոնալ ռինգ: Անցյալ տարի, երբ Իտալիայի աշխարհի առաջնության կապակցությամբ գտնվում էի ԱՄՆ-ում և ամեն օր հանդես էի գալիս «Արմենիա բաղեր» հայկական հեռուստառադիոյով, Խորեն Ինջեյանն իմանալով այնտեղ գտնվելս, զանգահեց, և մենք հանդիպեցինք: Պարզվեց, որ նա ամբողջովին չէր հեռացել բռնցքամարտից և իրեն հատուկ ջանասիրությամբ մարզվում էր երկարանեն: Սակայն փորձառության գինին պարծուցման պատճառով նրանց հնարավոր չէր մարզվել սառանալը և նրա խումբը գտել: Խորեն Ինջեյանը-սուրել իր ուժերը փորձել պրոֆեսիոնալ ռինգում: Պեծանիր Քացային հայ բռնցքամարտիկը պրոֆեսիոնալ բռնցքամարտի աշխարհի առաջնության մենամարտերին մասնակցելու իրավունք ձեռք բերելու համար պարտավոր է նախնական փուլում իրար ետևից շահել 4 մրցամարտ: Նա արդեն 3 անգամ ռինգ է դուրս եկել և նույնքան անգամ հաղթել մրցակիցներին: Բոլոր հանդիպումներն էլ տեղի են ունեցել Կալիֆորնիայի նահանգում: Ինչպես տեղեկացրեց Խորեն Ինջեյանի նախկին մարզիչը նույն ինքը Լեոն Հովհաննիսյանը, Խորենը հատկապես 2-րդ մարտում բացահայտ առավելությամբ հաղթել է մեքսիկացի մրցակցին: Դրա եռոտ մրցակիցը սևամորթ բռնցքամարտիկ էր: Չորրորդ մրցամարտը Ինջեյանը պետք է անցկացներ Թայլանդում, սակայն 3-րդ մենամարտում ստացած վնասվածքի պատճառով այդ հանդիպումը հետաձգվել է: Սա առաջին դեպքը չէ, երբ բռնցքամարտիկները տարիներ անց ռինգ են վերադառնում, հատկապես պրոֆեսիոնալները, որոնց հավանաբար կյանքն է հարկադրում: Հիշենք 46-ամյա Ջորջ Ֆորմենին, որն այս տարվա վերադարձը նշանավորեց աշխարհի չեմպիոնի տիտղոսով:

Ինչ խոսք, Խորեն Ինջեյանի օրինակն այդ է, առավել ևս, որ նա առաջին անգամն է իր ուժերը փորձում պրոֆեսիոնալ ռինգում: Բայց հայ բռնցքամարտիկը նույնպես զգալի փորձ ունի և շնորհալի հաջողությունների է հասել սիրողական բռնցքամարտում: Նա երիտասարդների Եվրոպայի չեմպիոն է, ընդ որում այդ տիտղոսին արժանացել է Թուրքիայում, Արարատի անվան մարզադաշտում, բոլոր մենամարտերում նոկաուտի ենթարկելով մրցակցին կամ ժամանակից շուտ ավարտելով հանդիպումները: Խորեն Ինջեյանը մեծահասակների Եվրոպայի բրոնզե մեդալակիր է: Նա 1979 թ. հաղթել է ԽՍՀՄ ժողովուրդների սպարտակիադայում և դարձել նաև ԽՍՀՄ չեմպիոն, երբ Կարեն Դանիելյանն ընդունել էր 1979 թ. ԽՍՀՄ ժողովուրդների սպարտակիադայում աչքի ընկած հանրապետության մարզիկներին: Աջից Խորեն Ինջեյանն է, նրա կողքին սպարտակիադայում հաղթանակ տարած մեր լեգենդար ծանրորդ Յուրի Վարդանյանը, եռոտ մրցանակակիր, բռնցքամարտիկ Ալբերտ Նիկոլյանը և արծաթե մեդալակիր, բռնցքամարտիկ Ալեքս Ավետիսյանը: Ավելորդ չէ նշել, որ 1979 թ. սպարտակիադայում Խորեն Ինջեյանն իր բոլոր 4 մարտերն ավարտեց ժամանակից շուտ, նոկաուտի ենթարկելով նաև Եվրոպայի չեմպիոն Ռոյանիչին:

Հաջողություն ցանկանանք տաղանդավոր հայ բռնցքամարտիկին նաև պրոֆեսիոնալ ռինգում: ■

Ի պատիվ հանրապետության նախագահի

1991-ի հոկտեմբերին առանձնահատուկ է մեր ժողովրդի նորագույն պատմության, քանի որ այդ ժամանակ ընտրվեց անկախություն ձեռք բերած Հայաստանի Հանրապետության առաջին նախագահը: Երևանում անցկացված զանգվածային մարզական ուսուցում և խնճույքը միջոցառումը նվիրված էր այդ իրադարձության 4-րդ տարելիցին: Այն փաստ վերելք էր, որի գրեթե 600 մասնակիցները բաժանվելով տարիքային 5 խմբի, հաղթահարեցին Աշխատանքի Թամանյան ... ի արձանի մոտ գտնվող Կասկադի 30 աստիճան բնմարդի ունեցող 325 աստիճանները: Միջոցառման կազմակերպիչներն էին Ազգային օլիմպիական կոմիտեն, որը մրցանակների համար հատկացրեց 350 հազար դրամ, ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի և սպորտի նախարարությունը և բերեւ ապեոզի մարզադաշտը, որի ավագ մարզիչ Սուրեն Բաբայանի սաները ցույց տվեցին իրենց լավագույն արդյունքները:

ՍՈՒՐԵՆ ՏԵՐ-ՕՀԱՆՅԱՆ

Всем государственным, частным, арендным и кооперативным строительным организациям, зарегистрированным на территории Республики Армения

Приглашение к участию в конкурсе на право строительства инженерных сетей жилых домов для беженцев.

Наименование объектов: наружные коммуникацие для жилых домов в г. Октемберян.

Заказчик Министерство социального обеспечения, занятости, миграции населения, и вопросам беженцев - Департамент по вопросам беженцев - РА .

Документы конкурса можно получить в офисе " Липпсмаейр и партнер - Архитектори" - Ереван по адресу :

г. Ереван, ул. Айгедзори, 1 - й тупик, дом № 14 \ 1 . Тел № 27 85 77, 151 972

По тому же адресу заинтересованные организации могут получить дополнительную информацию с 23. до 27.10.1995 от 10.00 до 13.00 часов.

Фирма L+P ARCHITEKTEN- Starnberg, Deutschland
по поручению
Министерство социального обеспечения, занятости, миграции населения, и вопросам беженцев
- Департамент по вопросам беженцев - РА

ԽՃԱՆԿԱՐ

Կմասնակցեն կանանց աշխարհի առաջնությանը

Հոկտեմբերի 26-ից նոյեմբերի 1-ը Կալինինգրադում (ՌԴ) կանցկացվի սամբոյի աշխարհի կանանց առաջնությունը, որին կմասնակցեն նաեւ հայ մարզուհիները: Հայաստանը կներկայացնեն սամբոյի Եվրոպայի եւ աշխարհի երիտասարդական առաջնության չեմպիոնուհի Գոհար Գեւորգյանը եւ Եվրոպայի երիտասարդական առաջնության մրցանակակիր Քրիստինե Նաջարյանը: ՀՀ սպորտվարչության ազատ ոճի ըմբշամարտի եւ սամբոյի մեթոդական մարզիչ Բենիկ Շահարյանը «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցին տեղեկացրել է, որ հայ մարզուհիները կմասնակցեն աշխարհի թե՛ երիտասարդական եւ թե՛ մեծահասակների առաջնություններին: ՆՏ

«Դինամոյի» նոր հաղթանակը

Կոնստանտին Բեսկովի հրաժարականից հետո Մոսկվայի «Դինամոն» թե՛ Ռուսաստանի առաջնությունում, եւ թե՛ Գավաթակիրների գավաթի խաղարկությունում համասեղ անընդմեջ 9-րդ հաղթանակը տարավ: «Դինամոն» այս անգամ եվրոպական մրցաշարի 1/8-րդ եզրափակչի առաջին խաղում 1-0 հաշվով հաղթեց Չեխիայի «Հրադեկին»: Մոսկվայի «Դինամոյի» վերջին հաջող ելույթների շնորհիվ գլխավոր մարզչի պաշտոնակատար Ադամաս Գոլոդեցը, որն իր մարզչական ամբողջ գործունեության ընթացքում եղել է միայն 2-րդ մարզիչ, վերջապես նշանակվեց որպես «Դինամոյի» գլխավոր մարզիչ:

ԱՆԴՐԱՄԱՐՏ

5 վրկ չհերիքեց Արմեն Նազարյանին աշխարհի չեմպիոն դառնալ

Ֆրանսիական «Էկիպ» մարզական հանրահայտ թերթն իր հոկտեմբերի 16-ի համարում ամփոփելով Պրահայում ավարտված հունա-հռոմեական ըմբշամարտի աշխարհի առաջնության արդյունքները, մասնավորապես անդրադարձել էր 52 կգ քաշային կարգում Արմեն Նազարյանի եւ Ռուսաստանը ներկայացրած Սամվել Դանիելյանի եզրափակիչ գոտեմարտին: Ըստ «Էկիպի», ընդամենը 5 վրկ չհերիքեց Արմեն Նազարյանին նվաճելու աշխարհի չեմպիոնի տիտղոսը: Գոտեմարտի ավարտին հինգ րոպեն ժամանակ էր մնում, երբ Եվրոպայի կրկնակի չեմպիոն 21-ամյա Արմեն Նազարյանը մրցակցին հաղթում էր 4-0 հաշվով: Նույնիսկ Ռուսաստանի հավաքականի մարզիչները չէին կասկածում, որ ամեն ինչ արդեն վճռված է: Սակայն ժամանակից շուտ սկսելով տոնել հաղթանակը, Արմեն Նազարյանը վերջին պահին անզգույշ գտնվեց, եւ մրցակիցն անհույս վիճակում օգտվելով առիթից, տեխնիկական երկու հնարքներով 5 միավոր վաստակեց ու գոտեմարտը շահեց 5-4 հաշվով եւ ոսկին խլեց Արմեն Նազարյանից: Ինչպես չհիշել Բարսելոնյան օլիմպիադայում (1992 թ.) Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանի հետ կատարվածը, որը եզրափակիչ գոտեմարտում հաղթում էր եւ իրեն թվացել էր, թե այն արդեն ավարտվել է ու պատրաստվում էր ուրախությունից ձեռքերը վեր բարձրացնել, երբ մրցակիցը վերջին պահին նետում կատարեց եւ նվաճեց ոսկե մեդալը: Ամենեւին զարմանալի չէ, որ մեր ազգը չափից ավելի զգացմունքային է, եւ դա պետք է հաշվի առնեն թե իրենք մարզիկները, եւ թե մարզիչները: Ցավալի է գիտակցել, որ կորցնելու պատճառով ոսկե մեդալից զրկվելը: Հավանաբար նա սխալի զգնծառայող Արմեն Նազարյանը երազներում էլ դեռ շուտ կհիշի Պրահայի իր վճռական գոտեմարտը:

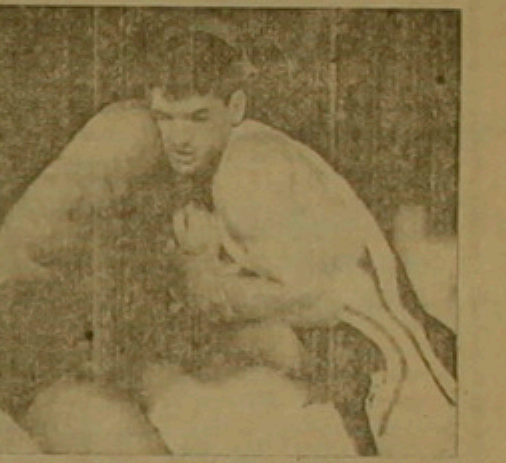

«Էկիպի» նույն համարից տեղեկանում ենք, որ Բարսելոնյան օլիմպիադայի ոսկե մեդալակիր Մնացական Իսկանդարյանը, որը հիմա, ցավոք, ներկայացնում է Ռուսաստանը, 74 կգ քաշային կարգում հասել է կիսաեզրափակիչ, որտեղ 4-7 զիջել է Ղազախստանի ներկայացուցիչ Բայսեիտովին: Իր հերթին բրոնզե մեդալի արժանացած 62 կգ քաշային կարգի 22-ամյա Մխիթար Մանուկյանը հաղթել է Բարսելոնյան օլիմպիադայի չեմպիոն Ակիֆ Փիրիմին (Թուրքիա), բայց զիջել է աշխարհի բազմակի չեմպիոն Սերգեյ Մարտինովին (Ռուսաստան):

ՌԻԵՏԱ

Սլավա Ղազարյանը կվարի Բելգիա-Սլովենիա խաղը

Հայաստանի մրցավարներից Սլավա Ղազարյանը հրավիրվել է վարելու հոկտեմբերի 29-ին Բելգիայի մայրաքաղաքում մեկնարկելիք մինչեւ 18 տարեկան ֆուտբոլիստների Եվրոպայի առաջնության փնջային մրցաշարի հանդիպումները: Այս խմբում ընդգրկված են Բելգիայի, Սլովենիայի եւ Մոլդովայի հավաքականները: Մասնավորապես, Սլավա Ղազարյանը որպես գլխավոր մրցավար վարելու է Բելգիա-Սլովենիա հանդիպումը: Նա լինելու է նաեւ մեկ հանդիպման եզրային մրցավար: Ֆուտբոլասերները հավանաբար գիտեն, որ մինչեւ 18 տարեկան հավաքականների Եվրոպայի առաջնությանը մասնակցում է նաեւ Հայաստանի թիմը: Մեր ֆուտբոլիստները նոյեմբերի 22-26-ը հանդես են գալու Հոլանդիայում, որտեղ մրցակիցները լինելու են Կիպրոսի եւ Հոլանդիայի հավաքականները: Խմբային մրցաշարում հաղթողը եզրափակիչի ուղեգիր է ձեռք բերելու:

ԿՈՆՖԼԻԿՏ

Կարպովը մեղադրում է Կասպարովին ու Կամպոմանեսին, Ռուստամ Կամսկին՝ Կարպովին

Իտալական «Էլ Մոնդո» թերթը վերջերս տպագրել Անատոլի Կարպովի հեռախոսահարցազրույցը, որում նա մեղադրել է ՖԻԴԵ-ի նախագահ Ֆլորենսիո Կամպոմանեսին եւ Գարրի Կասպարովին ՖԻԴԵ-ի վարկածով աշխարհի առաջնության Կարպով-Կամսկի եզրափակիչ մրցախաղի կազմակերպումը ձգձգելու մեջ: «Այս մրցախաղի անցկացումն ընդհանրապես չի հետաքրքրում Կամպոմանեսին», ասել է Կարպովը, նշելով, որ ինքն անձամբ եղել է շատ երկրներում, որոնք կարող էին անցկացնել այն, բայց այդ առթիվ որեւէ առաջարկ չի եղել: Դա, ըստ Կարպովի, կապված է Կամպոմանեսի եւ Կասպարովի զարգացող համագործակցության հետ: Կարպովը շեշտել է, որ իր մրցակից Գատա Կամսկու հայրը Ռուստամ Կամսկին նույնպես ջանքեր է գործադրել Կարպով-Կամսկի մրցամարտը կազմակերպելու համար, բայց ապարդյուն: Իր հերթին նույն թերթին տված հարցազրույցում Ռուստամ Կամսկին հայտարարել է, որ Կարպովը ճիշտ չի ասում, եւ գործարքի մեջ քաղցի համաձայնություն Կամպոմանեսի, Կասպարովի եւ Կարպովի միջեւ, ըստ որի ՖԻԴԵ-ն, առանց վճռական մրցախաղն անցկացնելու, աշխարհի չեմպիոն կհռչակի Կարպովին, իսկ 1996 թ. կկայանա ՊՇԱ-ՖԻԴԵ Կասպարով-Կարպով «հաշտության մրցամարտը»:

Միաժամանակ Ռուսաստանի զանգվածային լրատվության միջոցները հրապարակել են Ռուսաստանի Դաշնության նախագահ Բորիս Ելցինի շնորհավորանքը պրոֆեսիոնալ շախմատիստների ասոցիացիայի (ՊՇԱ) վարկածով աշխարհի չեմպիոն Գարրի Կասպարովին: Ռ-Դ նախագահը, մասնավորապես, ընդգծել է մրցախաղում Կասպարովի ցուցաբերած մարզական վարպետությունը եւ կամային հատկությունները: Նա նշել է, որ Գ. Կասպարովը հերթական անգամ փառաբանեց իր հայրենիքը, եւ որ այս հաղթանակը մեծ ոգեւորություն է ներշնչում շախմատի եւ ընդհանրապես սպորտի երկրպագուներին: Բ. Ելցինը առողջություն եւ նորանոր հաջողություններ է մաղթել Գ. Կասպարովին:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՎԻԱՈՒՂԻՆԵՐ

ՉՎԱՑՈՒՑԱԿ

1995 թվականի սեպտեմբերի 24-ից սկսյալ

Չվարքնոց

Օրերը	Օդանավ	Մեկնում	ժամ.	Չվերթ	Նպատակակետը	Չվերթ	Մեկնում	ժամ.	ծանոթություն
1------	ՏՈՒ-134	08.20	09.20	R3 341	ԱԹԵՆՔ	R3342	10.20	16.45	մինչ.23.10
----5--	ՏՈՒ-134	12.55	13.55	R3 343	ԱԹԵՆՔ	R3 344	14.45	19.55	մինչ.27.10
----5	ՏՈՒ-134	12.00	13.00	R3 343	ԱԹԵՆՔ	R3 344	13.55	19.05	սկս.30.10
2---6-	ՏՈՒ-154	06.15	08.00	R3 151	ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ	R3 152	16.45	00.15*	մինչ.29.10
-----6-	ԻԼ-86	06.15	08.00	R3 151	ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ	R3 152	16.45	00.15*	սկս.04.11
1---6--	ՏՈՒ-134	17.00	20.05	R3 7117	ԱՇԳԱԲԱԴ	R3 7118	21.10	22.30	
-2-----	ՏՈՒ-134	11.55	12.00	R3 345	ԲԵՅՐՈՒԹ	R3 346	14.00	17.55	
----5--	ՏՈՒ-154	09.40	10.00	R3 401	ԲՈՒՐԳԱՍ	R3 402	12.00	16.20	մինչ.27.10
-5--	ՏՈՒ-134	09.40	10.00	R3 401	ԲՈՒՐԳԱՍ	R3 402	12.00	16.20	սկս.03.11
--1----	ՏՈՒ-134	13.40	13.45	R3 811	ԴՈՆԵՑԿ	R3 812	15.15	19.10	
-2--5--	ՏՈՒ-154	10.00	13.10	R3 311	ԴՈՒԲԱՅ	R3 312	20.00	23.10	
-2----	ՏՈՒ-154	15.10	19.30	R3 7095	ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ	R3 7096	21.30	00.05*	
------7	ՏՈՒ-134	09.00	10.15	R3 301	ԹԵՀՐԱՆ	R3 302	11.45	14.10	
-----6	ՏՈՒ-134	19.50	20.15	R3 815	ԽԱՐԿՈՎ	R3 816	22.15	02.25*	
1234567	ՏՈՒ-134	14.55	15.05	R3 7145	ՄԻՆ-ՎՈԴԻ	R3 7146	17.05	19.15	
------7	ՏՈՒ-154	13.10	14.15	R3 7225	ՄԻՆՍԿ	R3 7226	16.15	21.05	
1234567	ՏՈՒ-154	09.20	11.10	R3 910	ՄՈՍԿՎԱ	R3 909	12.40	16.25	
-2--567	ՏՈՒ-154	15.55	17.40	R3 894	ՄՈՍԿՎԱ-ՎՆՈՒԿՈՎՈ	R3 893	19.25	22.50	
--3--6-	ՏՈՒ-154	11.10	19.45	R3 7091	ՆՈՎՈՍԻԲԻՐՍԿ	R3 7092	22.45	03.55*	
2-4-6-	ՏՈՒ-134	11.50	12.35	R3 7207	ՌՈՍՏՈՎ	R3 7208	15.00	17.45	
1------	ՏՈՒ-134	08.20	11.00	R3 341	ՍԱԼՈՆԻԿ	R3 342	11.55	16.45	մինչ.23.10
-----6-	ՏՈՒ-134	13.40	14.40	R3 835	ՍԻՄՖԵՐՈՊՈԼ	R3 836	16.15	19.10	
1234567	ՏՈՒ-134	08.30	08.45	R3 7167	ՍՈՉԻ	R3 7168	10.45	13.00	
1------	ՏՈՒ-134	14.30	15.40	R3 405	ՍՈՖԻԱ	R3 406	17.40	22.30	մինչ.25.09
1------	ՏՈՒ-134	06.50	08.00	R3 405	ՍՈՖԻԱ	R3 406	14.00	18.50	սկս.02.10
------7	ՏՈՒ-134	15.00	15.55	R3 7159	ՎՈԼԳՈԳՐԱԴ	R3 7160	17.30	20.20	
---4---	ԻԼ-86	08.15	10.00	R3 101	ՓԱՐԻԶ	R3 102	20.00	03.30*	մինչ.27.10
---4---	ԻԼ-86	08.45	10.30	R3 101	ՓԱՐԻԶ	R3 102	20.10	03.40*	սկս.02.11
1------	ՏՈՒ-134	08.20	09.00	R3 825	ՕԴԵՍԱ	R3 826	10.20	03.40*	

* ժամանումը/մեկնումը հաջորդ օրը:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմեք «ԶՎԱՐԹՆՈՑ» օդանավակայան կամ ՀԱՈՒ-ի գործակալներին

MAGIK SEAL

Անգլիական EUGENE ROSS ֆիրման Ձեր ուշադրությանն է հրավիրում ... միջոց MAGIK SEAL.

[illegible]

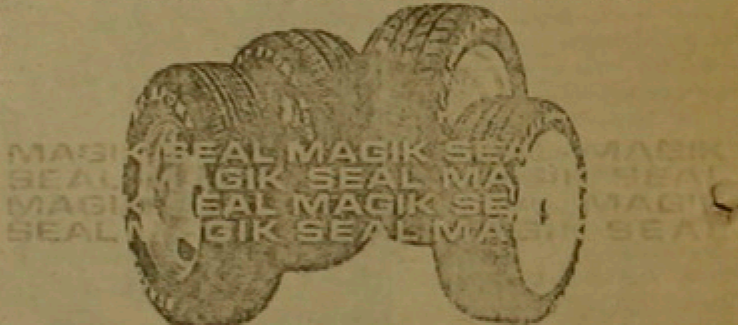

Երևան, Նոր Նորքի 1 զանգված, Նանսենի 13 (թիվ 15 ավտոբուսի սահմ. «Շինանյութ» խանութից 200 մ ներքև)
Հեռախոս 63-76-45

A STYLE

CONCERT
AGS
AGENCY

AGS նորաստեղծ համերգային գործակալությունը հրավիրում է հոկտեմբերի 24-ին և 25-ին «Հրազդան» մարզադաշտ «ԱՍՏՂԱՅԻՆ ԱՄԱՌ» վերջին տոնական շոու ծրագրի փակմանը Երևանում:

ԱԼԼԱ ՊՈՒԳԱՉՈՎԱՅԻՆ ՖԻԼԻՊ ԿԻՐԿՈՐՈՎԻՆ

Ծրագրի եզրափակիչ կետ կլինի վիրավոր ազատամարտիկների բուժմանը և զոհված ազատամարտիկների ընտանիքներին:
Տոմսերը վաճառվում են Ստանիսլավսկու անվան ռուսական դրամատիկական թատրոնի, Ֆիլհարմոնիայի տոմսարկղերում, «Անի» հյուրանոցի առաջին հարկում, «Ավիասերվիս» գործակալությունում, Արովյան թիվ 6 ձայնագրման ստուդիայում, մետրոյի բոլոր կայարաններում և մարդաշատ վայրերում:
Խնդրում ենք ուշադիր լինել տոմսերը գնելիս, քանի որ փորձեր են արվում այլ միջոցառումների տոմսերը վաճառել Ա. Պուգաչովայի համերգի տոմսերի փոխարեն:
Մեր հասցեն «Անի» հյուրանոց 503, 506, 508 սենյակներ: Հեռ. 565343, 594508, 594503

Հոկտեմբերի 24-ին

ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ ԵՆՔ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ

Ամենայն հայոց կաթողիկոս Մկրտիչ Խրիմյանի ծննդյան 175-ամյակին նվիրված ցերեկույթին, որ տեղի կունենա Չայկովսկու անվան երաժշտական դպրոցի դահլիճում:
Հասցեն Եղնիկ Կողբացու (նախկին Տեր-Գաբրիելյանի) փողոց, 36:
Բացման խոսք Լևոն Միրիջանյան:
Օրհնության խոսք Ներսես ավ. Պոզապալյան:
«Խրիմյան Հայրիկ կյանքը և գործը»
զեկուցող՝ պատմագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Հակոբ Փափազյան:
Գեղարվեստական բաժին:
Սկիզբը՝ ժամը 14-ին:
«ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ» ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

«ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

ՀԵՌՈՒՍՏԱԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

21.10.1995 ՇԱԲԱԹ
18.00 Տեսաֆիլմ. «ՄԱՀԱՑՈՒ ԳՈՏԵՄԱՐՏ»
19.30 Տեսաֆիլմ. ֆիլրմսին «ԸՄԲՇԱՄԱՐՏԻ ԳՈՏԻ»
21.30 Տեսաֆիլմ. դետեկտիվ «ԴԱՏԱԿԱՆ ԿԱՏԱՐԱԾՈՒՆ»
22.30 Տեսաֆիլմ. դետեկտիվ «ՏՂԱՄԱՐԴԸ ԵՐԱԶՆԵՐԻՑ»
24.00 Տեսաֆիլմ. «ԻՄ ՕՊԵՐԱՑԻԱՆ»
01.30 Գիշերային սեանս
03.00 Ծրագրի ավարտը

22.10.1995 ԿԻՐԱԿԻ
17.00 Տեսաֆիլմ. «ՊԱՅԹՈՒՑԻԿ»
18.30 Տեսաֆիլմ. «ՍԵՎ ԲԵՐԵՏՆԵՐ»
20.00 Տեսաֆիլմ. «ԱՆԴՐՈՒԴԻ ՍԵՐԸ»
21.30 Տեսաֆիլմ. դետեկտիվ «ԿԻԲՈՐԳ ՈՍՏԻԿԱՆԸ»
23.00 Տեսաֆիլմ. «ՆԵՏԱՁԳԻ ԳԻՇԵՐԸ»
00.30 Գիշերային սեանս
03.00 Ծրագրի ավարտը

23.10.1995 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ
18.00 Տեսաֆիլմ. «ՑԱՆԿԱՆՈՒՄ ԵՄ ՄԵԿՆԵԼ ԱՄԵՐԻԿԱ»
19.30 Տեսաֆիլմ. «ԱՆՁՆԱԿԱԶՄ»
21.00 Գիտահանրամատչելի ֆիլմ. «ՕՁԵՐ»
22.30 Տեսաֆիլմ. «ՑԱՍՈՒՄ»
24.00 Տեսաֆիլմ. «ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՀԱՄԲՈՒՅՐ»
01.30 Տեսաֆիլմ. «ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ԲԱՂԱՔԱՑԻ»
03.00 Ծրագրի ավարտը

Խմբագրությունը ընդունում է գովազդներ և հայտարարություններ: Զանգահարել 446939, 443413

A STYLE

30 ԴՐԱՄ

Գ. Մագիստրոսի անվ. բժիշկների ընկերակցություն
Այլահիմնագրական ընկերության գիտական ցանց

ԶԵՂՉ ՍՏՈՒԳ Է ԲՈՒՅՍ

30 դրամանոց այս չեկը Ձեզ թույլ կտա խնայողություն անել մեզանից հետևյալ հասցեներով անալգինի հաբեր գնելիս.

- Հալաբյան 19 (տնտ. խանութ)
- Տիգրան Մեծի 71 (գործվածեղեն)
- Բաղրամյան 54 (Կամոյի դպրոցի կանգառ)
- Ավան, Հ. Հովհաննիսյան տեղամաս (ունիվերսամ թիվ 702)
- Ե. Քոչարի 27 (հացի խանութի հետևում)
- Տիգրան Մեծի 29 («Բաբկեն» խանութ)

30 ԴՐԱՄ

ԼՈՂ 957

AJAX TOURS & TRAVEL

ԱՅԱՔՍ ՖԻՐՄԱՆ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 29-ԻՆ ՀԱՃԵԼԻ ՏՈՒՐԻՍՏԱԿԱՆ ՈՒՂԵՎՈՐՈՒԹՅԱՆ

7 ՕՐ

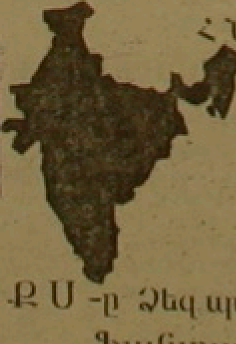

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆՈՒՄ
- ԿՏԵՍՆԵՔ ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ ԴԵԼԻՆ
- ՀԱՐՄԱՐԱՎԵՏ ՀՅՈՒՐԱՆՈՑ
- ԷԿԶՈՏԻԿ ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱՆԵՐ
- ՇԱՀԱՎԵՏ ԱՌԵՎՏՈՒՐ
- ՆՈՐ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՆԵՐ

ԱՅԱՔՍ-ը Ձեզ պատրաստել է հաճելի անակընկալ
Ֆանտաստիկ ցածր գներ

Նոր ավիաչվերթ նոյեմբերի 5-ից ԱՄԵՆ ԿԻՐԱԿԻ
ԵՐԵՎԱՆ - ԱՆԱՊԱ
ուղևորների անվճար տեղափոխում օդանավակայան
ԵՐԵՎԱՆ ՊՈՒՇԿԻՆԻ փ. 43ա հեռ. 530 - 551, 524 - 564

«Պարբերականի» հրատարակչության տպարան, Երևան 23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1960 Տպաքանակը 7000 Ստորագրված է տպագրության 20. 10. 1995 Գինը 50 դրամ

digitised by A.R.A.R.@